

**TURUN
YLIOPISTO**
Kauppakorkeakoulu

CSRD-direktiivin rooli ympäristötiedon raportoinnin harhaanjohtavuuden rajoittamisessa

Laskentatoimen ja rahoituksen
kandidaatintutkielma

Laatija:
Aino Jussila

Ohjaaja:
KTT Sinikka Lepistö

4.5.2025
Pori

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidatutkielma

Oppiaine: Laskentatoimi ja rahoitus

Tekijä: Aino Jussila

Otsikko: CSRD-direktiivin rooli ympäristötiedon harhaanjohtavuuden rajoittamisessa

Ohjaaja: KTT Sinikka Lepistö

Sivumäärä: 36 sivua

Päivämäärä: 4.5.2025

Tämän kandidaatintutkielman tavoitteena on tarkastella, miten Euroopan unionin uusi yritys vastuusääntely, CSRD-direktiivi (Corporate Sustainability Reporting Directive), voi rajoittaa viherpesun mahdollisuuksia yritysten ympäristöraportoinnissa. Tutkielma pohjautuu käsiteanalyttiseen tutkimusotteeseen ja hyödyntää laajasti tieteellistä kirjallisuutta, sääntelydokumentteja sekä ajankohtaisia tutkimuksia ei-taloudellisen raportoinnin laadusta. Työn teoreettinen viitekehys rakentuu kolmen käsitteellisen ulottuvuuden varaan: tiedon epäsymmetria, viherpesu ja raportoinnin laadulliset ominaisuudet.

Tutkimuksessa analysoidaan, miten CSRD:n raportointivaatimukset vaikuttavat neljään vastuullisuusraportoinnin osa-alueeseen: raportoinnin kohdentamiseen, raportoitavaan sisältöön, esitystapaan ja ulkoiseen varmennukseen. Tarkastelun pohjana toimii Deeganin ja Unermanin prosessimalli, jonka avulla voidaan jäsentää sääntelyn vaikutuksia raportoinnin eri vaiheisiin. Tutkielman keskeinen havainto on, että CSRD ei pelkästään lisää raportointivelvollisuuksia, vaan muokkaa myös raportointikäytäntöjä tavalla, joka voi kaventaa viherpesun mahdollisuuksia erityisesti rakenteellisella ja laadullisella tasolla. Kuitenkin merkittävä harkintavaltia jää edelleen yritysten omiin käsiin, mikä voi mahdollistaa viherpesun uusien, vaikeammin havaittavien muotojen syntymisen.

Tutkielma osoittaa, että CSRD:n onnistuminen viherpesun ehkäisyssä riippuu pitkälti sen käytännön toimeenpanosta, olennaisuusarvioiden läpinäkyvyydestä sekä varmennuskäytäntöjen kehityksestä. Jatkotutkimuksessa olisi hyödyllistä tarkastella esimerkiksi, miten yritykset käytännössä soveltavat kaksoisolennaisuusperiaatetta, miten eri toimialat eroavat raportointikäytännöiltään ja millainen vaikutus raportoinnin todennettavuudella on sidosryhmien luottamukseen.

Avainsanat: CSRD-direktiivi, ESRS-standardit, sääntely, ympäristövastuullisuus, ympäristötieto, vastuullisuusraportointi, viherpesu

Tämän tutkielman kirjoittamisprosessissa on hyödynnetty OpenAI:n ChatGPT-kielimallia. Tekoälyä on käytetty loogisen rakenteen jäsentelyn tukena sekä yksittäisten lauseiden muotoilussa ja kielellisen oikeellisuuden parantamisessa. Sitä ei ole käytetty tiedonlähteenä, eikä sen tuottamaa sisältöä ole sisällytetty tutkielmaan ilman kriittistä tarkastelua ja muokkausta. Tutkielman sisältö perustuu itsenäisesti luettuun lähdemateriaaliin ja sen analyysiin. Vastuu tekstin sisällön oikeellisuudesta, lähdeviitteiden asianmukaisuudesta ja tutkimuseettisten periaatteiden noudattamisesta on säilynyt kirjoittajalla koko prosessin ajan.

SISÄLLYS

1	Johdanto	6
1.1	Johdatus aihepiiriin	6
1.2	Tutkielman tavoite, tutkimusongelma ja rajaukset	8
1.3	Tutkimusote ja tutkielman rakenne	9
2	Ympäristötiedon raportoinnin ongelmat	11
2.1	Vastuullisuusraportointi ja ympäristötieto	11
2.2	Tiedon epäsymmetria ja viherpesu	12
2.3	Raportoinnin laadulliset piirteet	14
3	CSRD-direktiivi viherpesun rajoittajana	17
3.1	Raportoinnin kohdentaminen	17
3.2	Raportoitava sisältö	19
3.3	Rakenteellinen yhdenmukaisuus	24
3.4	Ulkoinen varmennus	27
4	Johtopäätökset ja tulevaisuuden näkymät	30
	Lähteet	33

1 Johdanto

1.1 Johdatus aihepiiriin

Tässä tutkielmassa tarkastellaan, miten Euroopan unionin uusi yritys vastuusääntely, Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), voi kaventaa ympäristöraportoinnin viherpesun mahdollisuuksia. World Economic Forum (2025) mukaan viisi kymmenestä suurimmasta globaalista riskistä tulevilla vuosikymmenellä liittyy suoraan ympäristöön. Näihin kuuluvat muun muassa ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen, äärimmäiset luonnonkatastrofit, biodiversiteetin heikkeneminen sekä laaja-alaiset ympäristöhaasteet.

Ympäristön huomioiminen ei ole enää arvokysymys, vaan keskeinen osa liiketoiminnan jatkuvuutta ja kestävyyttä. Kestävyys ymmärretään tavoitetilana, jossa nykyhetken tarpeet täytetään vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia täyttää omansa (World Commission on Environment and Development, 1987). Yritysten toiminta on yhä tiiviimmin sidoksissa luonnonvaroihin ja yhteiskunnallisiin resursseihin. Yritysten rooli ympäristövastuun kantajina onkin moninaisten ympäristöhaasteiden voimistuessa kasvanut, sillä kestävä toiminnan edellytyksenä on näiden resurssien vastuullinen käyttö. Vastuullisuus ei merkitse ainoastaan kestävien käytäntöjen omaksumista, vaan myös avoimuutta sen suhteen, miten näitä käytäntöjä toteutetaan ja millaisia vaikutuksia niillä on. Yrityksille on kasvanut paine raportoida toiminnastaan entistä enemmän ja kattavammin erityisesti sidosryhmien kasvavien odotusten seurauksena (Christensen ym. 2021, 1205). Samalla raportointikäytännöt ovat kehittyneet ilman selkeitä yhteisiä sääntöjä, mikä on mahdollistanut huomattavaa vaihtelua siinä, mitä tietoa raportoidaan ja miten se esitetään (Laine ym. 2022, 84).

Yritysraportoinnin keskeinen tehtävä on vähentää tiedon epäsymmetriaa, eli tilannetta, jossa yrityksellä on enemmän ja tarkempaa tietoa toiminnastaan kuin sen ulkopuolisilla toimijoilla (Christensen ym. 2021, 1187). Erityisesti ei-taloudellisen raportoinnin kohdalla tämä epäsymmetria on kuitenkin mahdollinen, sillä raportoinnin laatu, kattavuus ja tulkinnanvaraisuus vaihtelevat huomattavasti (Huang ym. 2022, 32). Tämä heikentää raportoinnin luotettavuutta ja vaikeuttaa sidosryhmien mahdollisuuksia arvioida yritysten todellisia ympäristövaikutuksia. Epäsymmetria voikin antaa tilaisuuden viherpesulle: tilanteelle, jossa yritys luo itsestään harhaanjohtavan vastuullisuuskuvan ilman vastaavia käytännön toimenpiteitä (Xu ym. 2023, 10). Tiedon epäsymmetria ei yksin aiheuta viherpesua eikä välttämättä johda siihen, mutta se luo olosuhteet, joissa viherpesun riski voi kasvaa. Viherpesu ei ole haitallista ainoastaan ympäristölle ja kestävä

kehityksen tavoitteille, vaan se myös häiritsee markkinoiden toimintaa, vääristää kilpailua ja vaikeuttaa kuluttajien mahdollisuuksia tehdä kestäviä valintoja (Srisathan & Naruetharadhol 2025, 16). Lopatan ym. (2016, 482) mukaan läpinäkyvyys vähentää piilotetun tiedon määrää ja siten kaventaa informaation epäsymmetriaa. Sekä positiivisen että negatiivisen vastuullisuustiedon raportointi voi edistää markkinoiden tiedollista tasapainoa (Cho ym. 2013, 82). Näin läpinäkyvyys voi toimia keinona rajoittaa myös viherpesun mahdollisuuksia – erityisesti silloin, kun se parantaa sidosryhmien kykyä arvioida yritysten toiminnan todellista sisältöä. Läpinäkyvyyden lisääminen ja tiedon epätasapainon vähentäminen edellyttää kuitenkin sääntelyä, joka takaa raportointivelvollisuuden lisäksi myös laadultaan selkeää, vertailtavaa ja kattavaa tietoa (Rogge & Ohnesorge 2022, 120).

Ilman tarkkoja sääntelymekanismeja yritysten vastuullisuusraportointi jää usein näennäisen läpinäkyväksi (Delmas & Burbano 2011, 67): tietoa kyllä tuotetaan, mutta sen muoto, kattavuus ja tarkkuus vaihtelevat ilman selkeitä kriteereitä. Tämä horjuttaa vastuullisuustiedon asemaa luotettavana arviointiperustana ja heikentää raportoinnin roolia osana yritysten tilivelvollisuutta. Viherpesu ei siis ole yksittäinen ilmiö vaan seuraus siitä, että raportointi ei ole aidosti kytköksissä sääntöihin ja velvoitteisiin, joita sen pitäisi palvella. Viherpesu ei pääse kukoistamaan, jos raportointi perustuu tarkkaan dokumentointiin, kunnollisiin standardeihin ja toimivaan sisäiseen valvontaan – eli asioihin, joista viranomaiset voivat määrätä ja joita voidaan valvoa (Kurpierz & Smith 2020, 1087). Vuonna 2023 voimaan tullut Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) pyrkii vastaamaan juuri näihin haasteisiin. Sääntely korvasi aiemman Non-Financial Reporting direktiivin (NFRD) ja laajensi merkittävästi yritysten raportointivelvoitteita. (EU 2022/2464.) NFRD velvoitti suuria yrityksiä raportoimaan yhteiskunnallisista ja ympäristöön liittyvistä vaikutuksistaan, mutta sen sääntelykehys oli väljä ja jätti yrityksille laajan harkintavallan raportoitavan sisällön, laajuuden ja esitystavan suhteen (EU 2022/2464). CSRD-direktiivin avulla Euroopan komission tavoitteena ei ole pelkästään lisätä EU:n alueella julkaistavien vastuullisuusraporttien määrää, vaan ennen kaikkea vahvistaa niiden laatua. Tavoitteena on parantaa raportoinnin kattavuutta, vertailukelpoisuutta ja luotettavuutta. (Baumüller & Grbenic 2021, 371–379.) Näin CSRD pyrkii vastaamaan vastuullisuusraportoinnin kenties keskeisimpään haasteeseen: siihen, miten estetään näennäinen vastuullisuus ilman todellisia tekoja.

1.2 Tutkielman tavoite, tutkimusongelma ja rajaukset

Tutkielman tavoitteena on analysoida, miten EU:n CSRD-direktiivin raportointivelvoitteet voivat ohjata ympäristövastuullisuuden raportointikäytäntöjä tavalla, joka vähentää harhaanjohtavan tai puutteellisen ympäristötiedon riskiä.

Tutkimusongelma voidaan esittää seuraavasti:

Miten CSRD-direktiivin raportointivaatimukset voivat rajoittaa viherpesun mahdollisuuksia yritysraportoinnissa?

Tässä tutkielmassa viherpesulla tarkoitetaan raportoinnissa esiintyvää harhaanjohtavaa tai epätäydellistä ympäristötiedon esittämistä, jonka voi mahdollistaa sääntelyn puutteista johtuva informaation epäsymmetria. Tutkielmassa arvioidaan sääntelyn roolia epäsymmetrian kaventamisessa sekä raportoinnin laadullisia ominaisuuksia kehyksenä, jonka kautta viherpesun riskejä voidaan tunnistaa. Tutkielmassa termejä "vapaaehtoinen raportointi" ja "säätelymätön raportointi" käytetään rinnasteisesti viittaamaan tilanteisiin, joissa yritysten vastuullisuusraportointia ei ohjaa tiukka sääntely tai ulkopuolinen valvonta.

Vaikka EU:n kestävän kehityksen raportointikehikkoon kuuluu useita sääntelykokonaisuuksia (kuten EU-taksonomia ja SFDR-asetus), tässä tutkielmassa keskitytään Corporate Sustainability Reporting Directiveen (CSRD), joka on keskeisin raportoinnin sisältöön ja rakenteeseen vaikuttava sääntelyuudistus. CSRD muodostaa yhdessä ESRS-standardien kanssa keskeisen perustan ympäristötiedon raportoinnin sääntelylle, ja sen vaikutuksia tarkastellaan suhteessa viherpesun mahdollisuuksien kaventamiseen. CSRD-direktiivistä käsitellään vain niitä osa-alueita, jotka liittyvät raportointivelvoitteiden rakenteeseen ja sisältöön. Varmennusta käsitellään rajatusti raportoinnin laadun näkökulmasta, mutta tekniset yksityiskohdat jäävät tutkielman ulkopuolelle. Samoin EU:n kestävän rahoituksen taksonomia ja SFDR-asetus rajataan pois, sillä ne eivät kohdistu suoraan raportointivelvoitteisiin, vaan täydentävät sääntelykokonaisuutta muista näkökulmista.

Laine ym. (2022, 103–104) esittelevät Deeganin ja Unermanin (2011) hierarkkisen prosessimallin, jossa vastuullisuusraportointi jäsennetään neljään vaiheeseen: miksi, kenelle, mitä ja miten raportoidaan. Laine ym. (2022) täydentävät mallia viidennellä vaiheella, raportin varmennuksella. Tässä tutkielmassa tarkastellaan niitä osa-alueita, joihin sääntely voi teoriassa vaikuttaa: kohderyhmien määrittely (*kenelle*), raportoitava sisältö (*mitä*), esitystapa (*miten*) ja varmennus. Näiden kautta sääntely, kuten CSRD, voi rajoittaa yritysten mahdollisuuksia valikoivaan tai harhaanjohtavaan raportointiin. Sen sijaan motiiveihin ei voida sääntelykeinoin puuttua, koska ne

ovat sisäisiä ja vaikeasti havaittavia: ne perustuvat yrityksen omiin strategisiin tulkintoihin ja psykologisiin prosesseihin (Kurpierz & Smith 2020, 1086).

1.3 Tutkimusote ja tutkielman rakenne

Tämä tutkielma on teoreettinen ja perustuu käsiteanalyttiseen tutkimusotteeseen, jolle on ominaista aiemman tiedon systemaattinen hyödyntäminen ja tutkijan omat oivallukset käsitteistä (Puusa 2008, 39). Käsiteanalyttisen tutkimuksen tavoitteena on selkeyttää ja tarkentaa keskeisiä käsitteitä sekä muodostaa aiempaan tutkimukseen pohjautuva käsitekehys, jonka avulla ilmiötä voidaan jäsentää ja ymmärtää käytännönläheisesti (Neilimo & Näsi 1980, 32, 66).

Tässä tutkielmassa analyysin kohteena ovat CSRD-direktiivin ja siihen liittyvien ESRS-standardien raportointivaatimukset. Analyysissä tarkastellaan, miten sääntely voi rakenteellisten ja sisällöllisten vaatimusten kautta rajoittaa niitä mahdollisuuksia, joita epäsymmetria jättää viherpesulle.

Tutkielma perustuu kirjallisuuteen, sääntelydokumentteihin ja aiempien tutkimusten teoreettiseen tulkintaan, eikä se sisällä empiiristä aineistoa.

Analyysi rakentuu kolmen keskeisen näkökulman varaan:

Tiedon epäsymmetria toimii tutkielman taustaoletuksena: se viittaa tilanteeseen, jossa yrityksillä on enemmän tai tarkempaa tietoa vastuullisuudestaan kuin ulkoisilla sidosryhmillä. Tämä epätasapaino mahdollistaa harhaanjohtavan raportoinnin ja luo otolliset edellytykset viherpesun esiintymiselle.

Viherpesua tarkastellaan raportoinnin näkökulmasta ilmiönä, joka ei aina ole suoraviivaisesti havaittavissa. Viherpesu voi ilmetä esimerkiksi valikoivana raportointina, epämääräisenä kielenkäyttönä tai muodollisesti sääntelyn mukaisena mutta sisällöllisesti vajaana raportointina. Näitä viherpesun muotoja tarkastellaan suhteessa sääntelyn tarjoamiin rakenteellisiin mekanismeihin, joiden avulla raportoinnin läpinäkyvyyttä pyritään vahvistamaan.

Raportoinnin laadullinen tarkastelu perustuu EFRAGin (2022) määrittelemiin viiteen keskeiseen ominaisuuteen: merkityksellisyys, todenmukaisuus, vertailtavuus, todennettavuus ja ymmärrettävyys. Laadulliset ominaisuudet jäsentävät niitä osa-alueita, joihin sääntely pyrkii vaikuttamaan. Näiden ominaisuuksien toteutuminen heijastaa sitä, missä määrin sääntely onnistuu kaventamaan tiedon epäsymmetriaa ja rajoittamaan viherpesun mahdollisuuksia.

Tutkielma koostuu johdannon lisäksi kahdesta pääluvusta ja päätösluvusta. Toisessa luvussa jäsenetään vastuullisuusraportoinnin ja ympäristötiedon käsitteellinen perusta. Tämän jälkeen tarkastellaan tiedon epäsymmetriaa, viherpesun ilmiötä ja raportoinnin laadullisia piirteitä, jotka

muodostavat viitekehyksen analyysille. Kolmannessa luvussa tätä viitekehystä sovelletaan CSRD-direktiivin raportointivaatimukseen. Luvun rakenne pohjautuu vastuullisuusraportoinnin prosessimalliin, jonka avulla analysoidaan sääntelyn roolia raportoinnin eri vaiheissa viherpesun mahdollisuuksien näkökulmasta. Neljännessä luvussa kootaan yhteen tutkielman keskeiset havainnot ja esitetään johtopäätökset siitä, missä määrin CSRD-direktiivi voi rajoittaa viherpesun mahdollisuuksia. Lopuksi tarkastellaan tutkielman rajoitteita ja jatkotutkimuksen mahdollisuuksia.

2 Ympäristötiedon raportoinnin ongelmat

2.1 Vastuullisuusraportointi ja ympäristötieto

Yritysvastuu (Corporate Social Responsibility, CSR) viittaa yritysten vastuuseen niiden toiminnan vaikutuksista yhteiskuntaan. Tämä vastuu kattaa taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristölliset näkökohdat. (EC 2011). Vastuullisuus edellyttää, että yritykset tuottavat tietoa toiminnastaan ja sen seurauksista, jotta ulkopuoliset sidosryhmät voivat arvioida sen vaikutuksia ympäristöön ja yhteiskuntaan (Laine ym. 2022, 36–37). Yritysten vastuu ei siten rajoitu toiminnan seurauksiin, vaan ulottuu myös siihen, miten avoimesti ja ymmärrettävästi nämä vaikutukset tuodaan esiin. Raportointi toimii keskeisenä välineenä vastuullisuuden osoittamisessa ja sidosryhmien informoimisessa. Yritysvastuun merkitys on kasvanut viime vuosina (Michelon & Rodrigue 2015, 157), ja sen myötä myös raportointivaatimukset ovat nousseet entistä näkyvämmiksi osaksi yritysten toimintaa. Vastuullisuusraportointi kattaa laajasti ympäristöön, yhteiskuntaan ja hallintotapaan liittyviä teemoja, ja näitä ulottuvuuksia usein jäsennetään ESG-viitekehyksen (Environmental, Social, Governance) mukaisesti (Christensen ym. 2021, 1182; Trites 2024, 2–3). Vaikka ESG-raportointi ja vastuullisuusraportointi eivät ole käsitteellisesti täysin sama asia, niitä käytetään usein rinnakkain (Trites 2024, 35). ESG-viitekehys on tässä yhteydessä merkityksellinen, koska se on vakiintunut tapa ryhmitellä myös ympäristötietoon liittyvää raportointia osana laajempaa vastuullisuusviestintää. Koska ympäristönäkökulmat muodostavat yhden ESG-kehyksen kulmakivistä, on olennaista tarkastella tarkemmin, miten yritykset raportoivat ympäristövastuullisuudestaan ja millaisia odotuksia sille asetetaan.

Ympäristövastuullisuus (Corporate Environmental Responsibility, CER) on osa yritysvastuun kokonaisuutta ja rajautuu vastuullisuuden osa-alueista ympäristöön ja ekosysteemeihin kohdistuviin vaikutuksiin. Se tarkoittaa yrityksen toimia, joilla pyritään joko minimoimaan haitallisia ympäristövaikutuksia tai edistämään ekologista kestävyyttä. (Gunningham 2009, 215.) Ympäristövastuullisuus edellyttää omaehtoista vastuunkantoa ja vastuiden tunnistamista (*answerability*) sekä tarvittaessa haitallisten toimien korjaamista (*redress*) (Mason 2004). Nämä periaatteet korostavat läpinäkyvyyden merkitystä ei ainoastaan myönteisten saavutusten, vaan myös mahdollisten haittojen osalta, jotta sidosryhmät voivat hahmottaa yrityksen toiminnan vaikutukset kokonaisuutena. Ympäristötiedolla tarkoitetaan yrityksen toimintaan liittyvää tietoa, joka kuvaa toiminnan ympäristövaikutuksia joko suoraan tai välillisesti. Tämä voi sisältää sekä määrällisiä että laadullisia elementtejä, ja sen tarkoituksena on kuvata, miten yritys seuraa ja hallitsee toiminnastaan aiheutuvia ympäristövaikutuksia. (Laine ym. 2022, 51.) Ympäristövastuullisuuden mittareissa

yleisimmin raportoituja osa-alueita ovat ilmastonmuutos ja hiilidioksidipäästöt, ruoka- ja vesiturva, luonnonvarojen hallinta, ekosysteemien suojeleminen ja ympäristövaikutusten arvioinnit, tehokkuus ja jätehuolto sekä uudet energiateknologiat (Cort & Esty 2020, 501–502). Koska ympäristötieto on usein monitasoista ja voi liittyä moniin toimintaketjuihin, sen raportointi edellyttää huolellista mittausta ja selkeitä rakenteita (Laine ym. 2022, 180). Johdonmukaisesti tuotettu ja perustellusti esitetty tieto voi osaltaan vahvistaa sidosryhmien luottamusta ja tukea yritysten ympäristövastuullista toimintaa.

Vastuullisuustiedon kysyntä on kasvanut nopeammin kuin sen valvonta, ja raportointikäytännöt ovat kehittyneet ilman johdonmukaista sääntelyä (ESMA 2021). Ennen CSRD-direktiivin voimaantuloa EU ei edellyttänyt yhdenmukaisten raportointistandardien käyttöä, vaan antoi yrityksille rajatun vapauden valita kansallisen tai kansainvälisen viitekehyksen, kunhan valittu viitekehys ilmoitettiin selkeästi (EU 2014/95). Vapaaehtoisuuteen perustunut raportointijärjestelmä on mahdollistanut tilanteita, joissa yrityksillä on laaja harkintavalta niin raportoitavan sisällön kuin sen esittämistavan suhteen (Laine ym. 2022, 84). Vastuullisuusraportointiin liittyy useita vaiheita, joissa yrityksillä säilyy merkittävä harkintavalta muun muassa kohderyhmien määrittelyssä, raportoitavan sisällön valinnassa, tietojen esitystavassa sekä raportin laajuudessa (Deegan & Unerman 2011, Laineen ym. 2022, 104 mukaan). Vaikka yritysten vapaaehtoinen raportointi on voitu nähdä vastuullisena aloitteena, sen hajanaisuus ja standardien kirjavuus ovat vaikeuttaneet sidosryhmien mahdollisuuksia arvioida yritysten vastuullisuussuoritumista johdonmukaisesti (Kula 2024, 114). Tämä muodostaa ongelman erityisesti silloin, kun raportoitua tietoa käytetään päätöksenteon perustana. Vastuullisuusraportoinnin niin kutsuttu "alkeellinen kehitysvaihe" on luonut rakenteen, jossa myös epäselvä ja jopa harhaanjohtava raportointi on ollut mahdollista (Kurpierz & Smith 2020, 1086). Tämä rakenne ei ainoastaan hankaloita sidosryhmien mahdollisuuksia arvioida esimerkiksi yritysten ympäristövastuullisuutta, vaan synnyttää myös perustavanlaatuisia epätasapainoa tiedon hallinnassa ja jakautumisessa yrityksen ja ulkopuolisten sidosryhmien välillä.

2.2 Tiedon epäsymmetria ja viherpesu

Tiedon epäsymmetria (*information asymmetry*) viittaa tilanteeseen, jossa eri osapuolilla on eriarvoinen pääsy tietoon siten, että toinen osapuoli saattaa hallita enemmän tai parempaa tietoa kuin toinen (Akerlof 1970, 238). Agenttiteorian näkökulmasta raportointisuhde voidaan nähdä päämies–agentti-asetelmana, jossa sidosryhmät (päämies) luottavat yritykseen (agentti) toiminnan raportoinnissa. Jos agentin intressit eroavat päämiehen tavoitteista eikä päämiehellä ole täydellistä

tietoa, syntyy riski, että agentti esittää tiedon tavalla, joka palvelee enemmän omaa etua kuin kokonaisuuden läpinäkyvyyttä. Tätä epäsymmetriaa hyödyntävää raportointikäytäntöä kutsutaan informaation arbitraasiksi, jolla tarkoitetaan yrityksen mahdollisuutta hyötyä raportoidun ja todellisen tilan välisestä erosta. (Kurpierz & Smith 2020, 1085.) Tällaisessa tilanteessa yritys voi käyttää hyväkseen raportoinnin joustavuutta valitsemalla itselleen suotuisat raportoinnin rajaukset, mittarit tai aikajänteet. Näin raportoinnista muodostuu enemmän strateginen väline kuin neutraali tiedonvälitysprosessi. Esimerkiksi ympäristötiedon kohdalla tietyt tiedot, kuten päästövaikutukset, saattavat olla maineelle haitallisia, jolloin epäsymmetriaa pyritään hyödyntämään niin, ettei tietoon pääse käsiksi. Tiedon epäsymmetria luokin otollisen maaperän viherpesulle. Tiedon epäsymmetrisessä tilanteessa sijoittajien on vaikea erottaa aidosti vastuullisia yrityksiä niistä, jotka vain näyttävät sellaisina. Kun ei-taloudellinen tieto ei ole riittävän kattavaa tai vertailukelpoista, raportoinnilla ei ole todellista informaatioarvoa sidosryhmien päätöksenteossa (Rogge ja Ohnesorge 2022, 123).

Viherpesulla (*greenwashing*) tarkoitetaan toimintaa, jossa yritys antaa itsestään virheellisesti vastuullisemman tai ympäristöystävällisemmän kuvan kuin mihin sen todellinen toiminta perustuu, yleensä taloudellisen hyödyn saavuttamiseksi (EU 2020/852). Viherpesu voi olla joko tahatonta tai tahallista (ESA 2023). Lyon ja Montgomery (2015, 226) esittävät, että viherpesua tulisi tarkastella laajempina ilmiönä, joka kattaa erilaiset harhaanjohtavan tiedon esittämisen muodot. He määrittelevät viherpesun yleistermiksi kaikelle toiminnalle, joka saa organisaation ympäristövaikutukset, toimintaperiaatteet tai tuotteet näyttämään perusteettoman myönteisinä. Tällainen tulkinta laajentaa viherpesun analysoinnin mahdollisuuksia ja auttaa ymmärtämään sen monimuotoisuutta. Ympäristöraportoinnin kontekstissa viherpesun ilmiötä voidaan jäsentää *fuzzy reporting* -käsitteen avulla. Se kuvaa tilannetta, jossa yritys hyödyntää vastuullisuusraportoinnin yksisuuntaista ja rakenteellisesti joustavaa luonnetta esittääkseen toimintaansa tavalla, joka ei tarjoa kattavaa tai todenmukaista kuvaa sen ympäristövaikutuksista. *Fuzzy reporting* voi esiintyä missä tahansa ympäristövastuun raportoinnin muodossa, jos sen tavoitteena on ohjata tiedon tulkintaa tavalla, joka palvelee yrityksen omia intressejä totuuden kustannuksella. (Contreras-Pacheco & Claasen 2017, 527–528.) Tämä voikin sisältää monenlaisia viherpesun muotoja, kuten tiedon valikointia, epämääräistä käsitteiden käyttöä, vertailukelvottomien lukujen esittämistä tai vastuullisuustietojen irrottamista konkreettisista toimenpiteistä.

Kurpierz ja Smith (2020) tarkastelevat viherpesua petollisen toiminnan logiikan näkökulmasta hyödyntäen klassista petoksen kolmiota (*fraud-triangle*) (Cressey 1953), jonka mukaan petollinen toiminta edellyttää kaikkia kolmea tekijää: paine, mahdollisuus ja järjeistäminen. Paine

ympäristötiedon raportointiin kasvaa jatkuvasti ulkoisten odotusten myötä, mikä voi ohjata yrityksiä korostamaan myönteisiä vastuullisuusnäkökulmia. Järkeistäminen tarkoittaa sitä, että viherpesu oikeutetaan itselle hyväksyttävänä toimintana esimerkiksi vedoten alan käytäntöihin, epäselviin sääntöihin tai kestävyuden monitulkintaisuuteen. Mahdollisuus tarkoittaa tilannetta, jossa toimijalla on tilaisuus toimia väärin, koska valvonta on heikkoa eikä kiinnijäämisestä seuraa helposti rangaistusta. Jos yksikin osa petoksen kolmiosta puuttuu, teorian mukaan petollista toimintaa ei synny tai se ei ole todennäköistä.

Viherpesun mahdollisuus on rakenteellinen seuraus järjestelmästä, joka jättää yrityksille laajaa harkintavaltaa raportoinnin eri osa-alueilla. Petoksen kolmion *mahdollisuus* voidaan siten ymmärtää laajempaan rakenteelliseen ilmiöön, joka kytkeytyy raportointiprosessin vaiheisiin – erityisesti silloin, kun selkeitä sääntöjä ja valvontamekanismeja ei ole. Kurpierzin ja Smithin (2020, 1087) mukaan juuri *mahdollisuus* on kolmion osa-alueista helpoimmin heikennettävissä: siihen voidaan vaikuttaa vahvistamalla raportointiin liittyviä rakenteita, kuten sisäistä valvontaa, raportointistandardeja ja dokumentaation tarkkuutta. Laadukas raportointi ei siis ole vain tekninen kysymys, vaan olennainen väline, jolla voidaan kaventaa viherpesun liikkumatilaa.

2.3 Raportoinnin laadulliset piirteet

Raportointikäytännöt, jotka vähentävät tiedon epäsymmetriaa, pienentävät samalla myös viherpesun riskiä (Ruiz-Blanco ym. 2022, 4041). Mitä vähemmän raportoinnissa esiintyy tiedon epäsymmetriaa, sitä vertailukelpoisempaa ja luotettavampaa yritysten vastuullisuustieto on (Ho ym. 2024, 116). Tiedon symmetria on puolestaan olennainen osa raportoinnin laatua, sillä se luo edellytykset tasapuoliselle ja läpinäkyvälle tiedonvälitykselle. Tällöin eri sidosryhmillä on yhtäläinen pääsy olennaiseen tietoon. Viherpesun ja laadullisten periaatteiden puutteellisen toteutumisen voidaan nähdä esiintyvän usein rinnakkain tilanteissa, joissa raportointi ei tarjoa tasapuolista ja läpinäkyvää tietoa. Laadulliset ominaisuudet muodostavat perustan, jonka avulla voidaan arvioida, kuinka epäsymmetristä tieto on ja onko viherpesulle mahdollisuutta. Näiden ominaisuuksien tarkastelussa keskeistä on ymmärtää, että ne ovat vahvasti toisiinsa kytkeytyneitä, eikä niitä voida tarkastella täysin irrallaan toisistaan tai raportoinnin kokonaisuudesta.

Petoksen kolmion *mahdollisuus* on laajimmin tutkittu ulottuvuus ja sen rajoittamiseen on kehitetty kattavat käytännöt taloudellisessa raportoinnissa. Vastaavat mekanismit – kuten tilintarkastus, varmennus ja sisäiset kontrollit – soveltuvat yhtä lailla myös ei-taloudellisen, kuten ympäristötiedon väärinkäytösten ehkäisyyn. Tältä osin vastuullisuusraportoinnin sääntelyä on kannattavaa kehittää samansuuntaisesti kuin taloudellisen raportoinnin järjestelmiä, joissa väärinkäytösten torjunta on

ollut keskeinen osa raportoinnin rakentumisesta. (Kurpierz & Smith 2020, 1087–1088.) Ei-taloudellisen tiedon käyttökelpoisuutta voidaan arvioida monin osin samoilla periaatteilla kuin taloudellista informaatiota, mutta tämä on jäänyt pitkälti toteutumatta (Lokuwaduge & Heenetigala 2017, 439). Tähän tarpeeseen vastatakseen EFRAG (European Financial Reporting Advisory Group) on laatinut kestävän kehityksen raportointia varten viitekehyksen, joka pohjautuu IFRS:n taloudellisen raportoinnin periaatteisiin mutta on mukautettu ei-taloudellisen tiedon arviointiin (EFRAG 2022, 3). Nämä ominaisuudet ovat merkityksellisyys, todenmukaisuus, vertailukelpoisuus, todennettavuus ja ymmärrettävyys.

Merkityksellisyys tarkoittaa sitä, että raportointi tarjoaa selkeää ja avoimesti esitettyä tietoa asioista, joilla on olennainen vaikutus sidosryhmien arvioihin ja päätöksentekoon (EFRAG 2022, 4–5). Merkityksellisyys ei rajoitu pelkkään sisällön valintaan, vaan se kattaa myös sen, miten tieto esitetään: esimerkiksi ympäristötiedon on rakennuttava siten, että sen perusteella voidaan hahmottaa kokonaiskuva yrityksen toiminnan vaikutuksista. Olennaisuus tukee merkityksellisyyttä määrittelemällä, mitkä asiat ovat vaikutuksiltaan keskeisimpiä joko yrityksen tai sidosryhmien näkökulmasta (EFRAG 2022, 4–5). Merkityksellisyyttä tukee myös ajantasaisuus, joka tarkoittaa säännöllistä ja oikea-aikaista raportointia (Tregidga ja Laine 2021, 113). Puutteet merkityksellisyyden toteutumisessa voivat ilmetä esimerkiksi keskeisten ympäristövaikutusten sivuuttamisena.

Todenmukainen esittäminen tarkoittaa, että raportoitava tieto kuvastaa mahdollisimman tarkasti ja puolueettomasti sitä todellisuutta, jota se edustaa. Tiedon on oltava täydellistä, puolueetonta ja tarkkaa. Täydellinen tieto sisältää kaikki olennaiset näkökohdat raportoitavasta sisällöstä. Puolueettomuus tarkoittaa tasapainoista esitystapaa, jossa tuodaan esiin sekä positiiviset että negatiiviset näkökulmat sekä riskit ja mahdollisuudet tasapuolisesti. Tarkka tieto perustuu toimiviin prosesseihin ja tuo avoimesti esiin arviot sekä niiden rajoitteet avoimesti. EFRAG (2022, 5.) Tregidgan ja Laineen (2021, 113) mukaan tarkkuus edellyttää myös sitä, että tieto on riittävän täsmällistä ja yksityiskohtaista, jotta organisaation toimintaa voidaan arvioida realistisesti. Jos todenmukaisuus jää vajaaksi, raportointi voi nojata valikoivaan tai yksipuoliseen tiedon esittämiseen, mikä saattaa hämärtää yrityksen todellista vastuullisuutta.

Vertailukelpoisuus mahdollistaa erojen ja samankaltaisuuksien tunnistamisen ja ymmärtämisen. Se auttaa tekemään perusteltuja päätöksiä varmistamalla, että samanlaiset asiat on esitetty samalla tavalla ja erilaiset eri tavalla. Raportointitavan tulee olla johdonmukaista ja mahdollistaa vertailu niin ajallisesti kuin eri organisaatioiden ja toimialojen välillä. (EFRAG 2022, 6.) Ilman

vertailukelpoisuutta raportointi muuttuu irralliseksi ja kontekstittomaksi. Se estää sidosryhmiä muodostamasta selkeää kuvaa yrityksen suhteellisesta ympäristösuoriutumisesta.

Todennettavuus tarkoittaa, että raportoitava tieto on luotettavaa ja sen alkuperä voidaan jäljittää, tarkastaa ja varmentaa. Todennettavuus edellyttää, että yrityksellä on toimivat sisäiset valvontakäytännöt, läpinäkyvät prosessit ja dokumentoidut oletukset, joiden pohjalta ympäristötietoa tuotetaan. (EFRAG 2022, 7.) Jos näitä elementtejä ei ole, tiedon tarkistettavuus heikkenee olennaisesti ja tällöin raportointi voi nojata pelkkiin yrityksen omiin väittämiin.

Ymmärrettävyys viittaa siihen, että raportoitava tieto on esitetty selkeästi, ytimekkäästi ja rakenteellisesti loogisesti. Tietosisällön tulee olla kontekstiin sopivassa muodossa ja jäsenneily siten, että keskeiset asiat ovat helposti hahmotettavissa. (EFRAG 2022, 8.) Ymmärrettävyyttä heikentävät esimerkiksi hajanaiset raportointikäytännöt, epäselvä terminologia ja yrityskohtainen muotoilu, jotka peittävät olennaisen tiedon alleen.

Raportoinnin laadulliset ominaisuudet ja viherpesun esiintyminen muodostavat kokonaisuuden, jossa viherpesu voidaan nähdä seurauksena sääntelyn mahdollistamasta heikkolaatuisesta raportoinnista. Tämä ei tarkoita, että jokainen poikkeama johtaisi viherpesuun, vaan että puutteet luovat kontekstin, jossa raportointi voi jäädä näennäiseksi, yksipuoliseksi tai manipuloivaksi. Sääntelyn vaikuttavuus ei riipu pelkästään siitä, mitä vaaditaan raportoitavaksi, vaan myös siitä, ohjaako se käytännössä näiden ominaisuuksien toteutumista. Laadulliset ominaisuudet eivät ole ainoastaan raportoinnin arviointikriteerejä, vaan ne vaikuttavat suoraan siihen, millaisia mahdollisuuksia viherpesulle jää. Siksi myös niiden roolia on tarkasteltava, kun halutaan ymmärtää, miten sääntely voi rajoittaa viherpesun mahdollisuuksia.

3 CSRD-direktiivi viherpesun rajoittajana

3.1 Raportoinnin kohdentaminen

Vastuullisuusraportointi ei ole tyhjiössä syntyvää informaatiota, vaan se on aina suunnattu tietyille yleisölle, jonka odotuksiin ja vaatimuksiin yritys reagoi. Jos organisaatio näkee kestävyysraportoinnin keinona tukea taloudellisia tavoitteitaan, se voi suunnata raportointiaan niille sidosryhmille, joilla on eniten vaikutusvaltaa niiden saavuttamisessa. (Laine ym. 2022, 109–110.) Käytännössä monien sidosryhmien odotukset ja tiedontarpeet ovat usein jääneet sivuun (Mezzanotte 2023, 648). Yritys myös tekee tulkintoja siitä, mitä eri tahot tarvitsevat tai haluavat kuulla – ja muotoilee raportointia osin näistä strategisista lähtökohdista käsin. (Morsing & Schultz 2006, 327). Kohderyhmäpäättös voikin vaikuttaa siihen, mitä aiheita raportoidaan, miten niitä käsitellään ja millaisia painotuksia tai tulkintoja raporttiin sisältyy. Kyse on koko raportin rakenteellista ja sisällöllistä logiikkaa ohjaavasta ratkaisusta. Sekä kohderyhmien valikointi että niiden perusteella raportointi voivat osaltaan ylläpitää tai vahvistaa epäsymmetriaa, mikä heikentää mahdollisuuksia arvioida yrityksen ympäristövastuullisuutta.

Direktiivi tuo mukanaan raportoinnin perustaksi niin sanotun kaksoisolennaisuusperiaatteen, jonka soveltamista ohjaavat uudet ESRS-standardit (European Sustainability Reporting Standards). Nämä standardit konkretisoivat CSRD-direktiivin vaatimuksia ja määrittävät, mitä tietoja yritysten on raportoitava vastuullisuudestaan. Kaksoisolennaisuusperiaatteen mukaan yritysten on raportoitava paitsi niistä kestävyteen liittyvistä asioista, jotka vaikuttavat yrityksen kehitykseen, tulokseen ja asemaan (taloudellinen olennaisuus), myös niistä asioista, joilla on merkittäviä vaikutuksia ympäristöön tai yhteiskuntaan (vaikutusperusteinen olennaisuus). (EU 2022/2464; EU 2023/2772.) Taloudellinen näkökulma korostaa yrityksen arvon kannalta olennaisia riskejä ja mahdollisuuksia, kun taas vaikutusperusteinen näkökulma tarkastelee yrityksen ulkoisvaikutuksia riippumatta niiden taloudellisesta merkityksestä (Mezzanotte 2023, 635). Tämä kaksitasoinen lähestymistapa laajentaa raportointivastuun koskemaan myös niitä sidosryhmiä, joiden näkökulma ei liity suoraan yrityksen taloudellisiin tuloksiin mutta joihin yrityksen toiminnalla voi olla merkittäviä vaikutuksia. Näitä ovat esimerkiksi kansalaisjärjestöt, paikallisyhteisöt tai ympäristöön liittyvät sidosryhmät, jotka eivät ole perinteisesti olleet yritysraportoinnin ensisijaista yleisöä. Lisäksi yrityksen on laadittava dokumentaatio olennaisuusarvion toteuttamisesta ja sisällytettävä se vastuullisuusraporttiin. Yrityksillä on velvollisuus myös kuvata, miten sidosryhmien näkemykset on otettu huomioon olennaisuusarvion yhteydessä. (EU 2022/2464; EU 2023/2772.) Tämä asettaa muodollisen vaatimuksen menettelystä, jonka tarkoituksena on vahvistaa raportoinnin sidosryhmälähtöisyyttä ja

läpinäkyvyyttä. CSRD ja ESRS-standardit kaventavat yritysten mahdollisuuksia valikoida olennaisuutta yksipuolisesti, mikä puolestaan voi rajoittaa sellaisia viherpesun muotoja, joissa vastuullisuutta esitetään strategisesti vain tietyille sidosryhmille edullisessa valossa. Tämä on merkittävä uudistus verrattuna aiempaan NFRD-direktiiviin, joka keskittyi lähinnä taloudellisiin vaikutuksiin ja jätti vaikutusperusteisen arvioinnin yritysten oman harkinnan varaan (vrt. EU 2014/95).

Vaikka direktiivi korostaa sidosryhmävuorovaikutuksen merkitystä ja kehottaa yrityksiä harkitsemaan sidosryhmien osallistamista olennaisuusarviointiin, osallistaminen ei kuitenkaan ole pakollista. Standardit eivät määritä tarkasti, miten osallistaminen tulisi järjestää, kuinka laajaa sen tulisi olla tai miten sen vaikuttavuutta tulisi dokumentoida. Jos osallistamista kuitenkin toteutetaan, yrityksen ei tarvitse perustella, mitkä sidosryhmät valittiin ja miksi toiset jätettiin ulkopuolelle. Yrityksellä on kuitenkin velvollisuus raportoida, onko vuorovaikutusta toteutettu ja millä tavoin – tai esittää perustelut, miksi sitä ei ole tehty. (EU 2023/2772.) Koska osallistamisen aste ja laajuus eivät ole tiukasti säädeltyjä, yrityksillä on käytännössä vapaus päättää, mitkä sidosryhmät otetaan huomioon (Mezzanotte 2023, 647). Jos esimerkiksi tietyt ryhmät jäävät sidosryhmien joukosta pois, heidän näkemyksiään ei tarvitse ottaa huomioon samalla tavoin, eikä yritys ole velvollinen raportoimaan heitä koskevista vaikutuksista. Tämä luo riskin, että organisaatio rajaa ulkopuolelle ne tahot, joiden odotukset voisivat haastaa sen nykyisen narratiivin tai aiheuttaa negatiivista julkisuutta. Olennaisuuden rajaaminen on tietyissä määrin välttämätöntä, sillä kaikki sidosryhmät ja näkökulmat eivät voi olla tasavertaisesti mukana raportoinnissa (Laine ym. 2022, 48). Ilman selkeitä kriteerejä sidosryhmien valintaan yritys voi kuitenkin ohjata prosessia niin, että raportointiin nousee sen kannalta edullisia näkökulmia. Epäsymmetria säilyy, kun yrityksellä pysyy merkittävä harkintavalta rajata sidosryhmiä olennaisuuden ulkopuolelle, mikä taas suoraan vaikuttaa raportin sisältöön.

Sidosryhmien osallistaminen voi tapahtua myös muodollisesti. Koska sääntelykehys ei täsmennä tarkasti osallistamisen käytäntöjä, yritys voi esimerkiksi mainita järjestäneensä kuulemisia tai kyselyitä ilman, että käy ilmi, ketä kuultiin, mitä kysyttiin tai miten saadut näkemykset otettiin huomioon. Symbolinen osallistaminen ilmenee silloin, kun yritys antaa vaikutelman avoimesta ja vastuullisesta sidosryhmävuorovaikutuksesta, mutta toimii näin lähinnä strategisesti ilman aitoa vallan jakamista raportointiin tai päätöksentekoon (Westphal 2023, 223). Symbolinen toiminta muuttuu viherpesuksi, kun toimet – kuten sidosryhmien näennäinen osallistaminen – eivät ole merkityksellisiä käytännön tasolla (Walker & Wan 2012, 231). Raportti voi antaa harhaanjohtavan vaikutelman sidosryhmien kuulemisesta ja huomioimisesta, vaikka todellinen vaikuttavuus jäisi

vähäiseksi. Raportointi voi siis täyttää muodollisesti CSRD:n vaatimukset, mutta ei silti palvele sen tarkoituksenaan: vastuullisuuden rakentumista ja sidosryhmien tiedonsaannin tasapuolistamista.

Sidosryhmälähtöisyyden tarkastelussa nousee esiin myös perustavanlaatuinen haaste siitä, miten käsitellä sellaisia tahoja, jotka eivät kykene itse osallistumaan tai esittämään näkemyksiä. ESRS-standardit tunnistavat esimerkiksi luonnon niin sanottuna "hiljaisena sidosryhmänä" (EU 2023/2772). Tämä tarkoittaa, että luonto itsessään ei voi ilmaista näkökulmiaan tai odotuksiaan, mutta sen puolesta voidaan esittää tietoa esimerkiksi ekologisten mittareiden ja suojeludatan avulla. Tästä seuraa kysymys luonnon edustamisesta ja siitä, kenen tehtävänä on määritellä sen intressit. (Mezzanotte 2023, 648.) Mikäli näitä intressejä ei esimerkiksi pidetä yrityksen kannalta merkityksellisinä tai niitä pidetään vaikeasti tulkittavina, ne voivat jäädä toissijaisiksi. Tällöin on vaarana, että luontoa koskevat vaikutukset jätetään raportoimatta – joko siksi, ettei niillä ole suoraa taloudellista seurausta tai koska ne jäävät vaille edustajaa.

Raportoinnin kohdentamisen yhteydessä viherpesu voi ilmetä hienovaraisesti ja jäädä piiloon muodollisesti pätevän raportoinnin taakse. Yritys voi antaa vaikutelman osallistavuudesta ja sidosryhmälähtöisyydestä ilman, että raportointi tosiasiallisesti avautuu ulkoisille näkökulmille tai kriittiselle tarkastelulle. Tällöin epäsymmetria voi olla entistä vaikeammin havaittavissa, sillä muodollisten vaatimusten täytyminen luo kuvan läpinäkyvyydestä ja vastuullisuudesta. Kohderyhmien valinta vaikuttaa epäsuorasti siihen, miten raportoinnin laadulliset ominaisuudet – kuten merkityksellisyys, ymmärrettävyys ja todenmukaisuus – voivat toteutua. Eri sidosryhmillä on erilaisia tiedontarpeita, ja jos raportointi suunnataan vain valitulle joukolle, se voi jäädä muille sidosryhmille epäolennaiseksi tai vaikeasti tulkittavaksi. Tällöin raportointi saattaa täyttää ainoastaan joitakin yksittäisiä laadullisia vaatimuksia, mutta ei kokonaisvaltaisesti vastaa hyvän raportoinnin kriteereihin. Kun yritys voi rajata raportoitavaa tietoa omista lähtökohdistaan, syntyy epäsymmetriaa, joka mahdollistaa rakenteellisen viherpesun: raportti voi olla ulkoisesti sääntelyn mukainen mutta silti jättää olennaista vastuullisuustietoa pimentoon.

3.2 Raportoitava sisältö

Vastuullisuusraportoinnin mitä-vaiheessa keskeistä on, millaisia tietoja yritys päättää sisällyttää raporttiinsa. On määriteltävä, mistä asioista raportoidaan, millä tarkkuudella ja kuinka laajasti. (Laine ym. 2022, 113). Ympäristöhaittoja aiheuttavat yritykset viestivät mieluummin positiivisista asioista ja voivat jättää negatiiviset vaikutukset raportoimatta tai esittää ne suotuisassa valossa (Delmas & Burbano 2011, 67, 71). Tällöin hankalammin hallittavat teemat – kuten toimitusketjun päästöt tai biodiversiteettirikot – voivat jäädä raportoinnin ulkopuolelle. Raportoitavan sisällön

valinta on keskeinen kohta, jossa tiedon epäsymmetria konkretisoituu, jos yritys päättää yksin, mitä tietoa se jakaa ja mitä jättää pois. Tämä voi tapahtua tavalla, jota sidosryhmien on vaikea havaita tai kyseenalaistaa, koska heillä ei ole pääsyä yrityksen sisäiseen tietopohjaan tai päätöksentekoon liittyvään harkintaan. Juuri siksi raportoitavan sisällön valinta voi olla erityisen altis viherpesulle.

CSRD-direktiivi pyrkii kaventamaan raportoitavan sisällön valintaan liittyvää epäsymmetriaa sekä kaksoisolennaisuusperiaatteen että ESRS-standardien kautta. Tavoitteena on, että raportoidut tiedot ovat riittävän yksityiskohtaisia ja laadukkaita, jotta sidosryhmät voivat muodostaa mahdollisimman perustellun ja informoidun käsityksen yrityksen kestävyystoiminnasta. Direktiiviin liittyvät ESRS-standardit asettavat yksityiskohtaisia sisältövaatimuksia, joiden tavoitteena on rajoittaa yrityksen mahdollisuuksia jättää merkittävää ympäristötietoa raportoimatta. Sisältövaatimuksia tarkennetaan ESRS-standardien kautta, erityisesti ympäristöteemoihin liittyvissä viidessä standardissa (E1–E5), jotka käsittelevät ilmastonmuutosta (E1), saastumista (E2), vesivaroja (E3), biodiversiteettiä (E4) ja kiertotaloutta (E5). Teema-aluekohtaiset standardit velvoittavat raportoimaan sisältöä, jos teema arvioidaan olennaiseksi. Jokainen osa-alue sisältää vähintään seuraavat aiheet: periaatteet, toimenpiteet ja resurssit, tavoitteet, mittarit sekä niihin liittyvät taloudelliset vaikutukset. Lisäksi monet raportointivaatimukset koskevat laadullista tietoa, kuten yrityksen strategisia tavoitteita, toimintaperiaatteita ja vastuullisuusprosessien kuvausta. Raportointiaiheista osa on määritelty *always to be disclosed* -luokkaan, eli ne on raportoitava riippumatta siitä, ovatko ne arvioitu olennaisiksi. Näitä ovat esimerkiksi tiedot liiketoimintamallista, hallintorakenteesta, kestävyysstrategian rakenteesta sekä *due diligence* -menettelyistä, eli yrityksen prosesseista tunnistaa, ehkäistä ja seurata kestävyysvaikutuksiin liittyviä riskejä. (EU 2022/2464; EU 2023/2772.) Pakolliset raportointiaiheet vähentävät yritysten mahdollisuutta käyttää olennaisuutta "portinvartijana" kaikkeen sisältöön, koska tietyt keskeiset tiedot on raportoitava muodollisesti kaikissa tapauksissa. Tämä edistää läpinäkyvyyttä ja varmistaa, että sidosryhmät saavat käyttöönsä vertailukelpoista ja keskeiset teemat kattavaa ympäristötietoa riippumatta yritysten omista painotuksista.

Vaikka määrällinen tieto voi tarjota vertailukelpoisuutta ja selkeyttä, se ei aina tavoita monimutkaisten ilmiöiden kaikkia ulottuvuuksia, jolloin laadullinen tieto täydentää ja syventää ymmärrystä. Laadullinen tieto on olennainen osa kestävyysraportointia, erityisesti silloin kun käsitellään ilmiöitä, joita ei voida yksiselitteisesti mitata – kuten biodiversiteetin tilaa tai pitkän aikavälin ilmastostrategioita. Laadullisen ympäristötiedon raportointi on monimutkaisempaa, koska sen esittäminen ja mahdollinen mittaaminen ei ole yhtä suoraviivaista kuin esimerkiksi fyysisten päästömäärien kvantifiointi. (Laine ym. 2022, 73.) Riskiksi muodostuukin laadullisen tiedon

erityisluonne: sen tulkinnanvaraisuus ja muotoilumahdollisuudet tekevät siitä alttiin väliin vastuullisuusnarratiivin rakentamiseen. Subjektiiivinen esitystapa vaikeuttaa vertailtavuutta ja mahdollistaa sen, että yritykset voivat valikoida, mitä tietoa tuodaan esiin ja miten se esitetään (Alho & Ranta 2025, 13). Epämääräinen viestintä on usein merkki siitä, että olennaista tietoa on jätetty pois. Yritykset voivat tuottaa näyttäviä vastuullisuusraportteja ilman konkreettista ja mitattavaa tietoa, mikä luo viherpesun riskin ja heikentää raportin uskottavuutta. (Xu ym. 2023, 10.) Tätä riskiä pyritään rajoittamaan sääntelyllä: sekä CSRD-direktiivi että siihen liittyvät ESRS-standardit asettavat vaatimuksia myös laadullisen ympäristötiedon raportoinnille. Näin on esimerkiksi siirtymäsuunnitelmien tapauksessa, joissa yritysten tulee kuvata, miten ne aikovat sopeuttaa liiketoimintansa ilmastotavoitteisiin pitkällä aikavälillä. Vaikka suunnitelmat voivat sisältää strategisia linjauksia ja tavoitetasoja, ne on liitettävä myös konkreettisiin mittareihin ja arvioitaviin taloudellisiin vaikutuksiin (EU 2022/2464; EU 2023/2772.) Vaikka subjektiiivisuus ei poistu kokonaan, CSRD:n vaatimus yhdistää laadullinen tieto mitattaviin tavoitteisiin ja vaikutuksiin lisää raportoinnin uskottavuutta ja kaventaa mahdollisuuksia kuvata vastuullisuutta pelkästään kerronnan tasolla.

Vaikka CSRD pyrkii yhdenmukaistamaan raportoitavaa sisältöä, lopullinen tietosisältö määräytyy pitkälti yrityksen olennaisuusarvioinnin perusteella. Vaikutusperusteinen olennaisuus on käsitteenä uusi, eikä sitä ole aiemmin sovellettu velvoittavassa sääntelykontekstissa (Mezzanotte 2023, 635). CSRD ei myöskään tarjoa yksiselitteisiä menettelyohjeita siitä, miten kaksoisolennaisuuden periaatetta tulisi käytännössä soveltaa tai miten olennaiset vaikutukset rajataan (Baumüller & Grbenic 2021, 374). Kun ympäristövaikutusten olennaisuuden arviointi jätetään yrityksen omaan harkintaan, tuloksena voi olla merkittävää vaihtelua arviointitavassa. Tämä mahdollistaa tilanteen, jossa olennaisiksi saatetaan katsoa lähinnä helposti saatavilla olevat, numeerisesti raportoitavat tiedot, kun taas vaikeasti mitattavat, mutta sidosryhmille kriittiset vaikutukset rajataan ulkopuolelle. Wasséniuksen ym. (2024, 213) mukaan riskinä on, että taloudellinen näkökulma jatkaa raportoinnissa hallitsevana tekijänä. Tämä voi johtaa siihen, että luonnon tilan kannalta kriittisiä ympäristövaikutuksia ei tunnisteta olennaisiksi eikä raportoida, jos ne eivät näy suoraan yrityksen taloudellisina riskeinä. Yrityksen arvoketjussa syntyvien epäsuorien kasvihuonekaasupäästöjen, Scope 3 -päästöjen, laskenta toimii konkreettisena esimerkkinä olennaisuusarvioinnin vaikutuksesta raportointiin. ESRS edellyttää, että nämä päästöt on raportoitava, jos ne arvioidaan olennaisiksi (EU 2023/2772). Yritys voi jättää kyseisen päästöloukan raportoimatta, jos se esittää perustelun, mutta sääntely ei määrittele, kuinka yksityiskohtainen tai läpinäkyvä tämän perustelun tulee olla. Kaksoisolennaisuusperiaate voikin aiheuttaa huomattavaa

vaihtelua vastuullisuusraporttien laadussa ja johdonmukaisuudessa. (Martínez-Torres 2024, 227–228.) Tämä luo riskin sisällöllisesti vajaalle raportoinnille ja kasvattaa viherpesun mahdollisuuksia.

Kaikkia ympäristövaikutuksia ei lähtökohtaisesti ole helppoa tai selkeää mitata. Esimerkiksi päästöjen laskennalle ei ole asetettu täysin yhdenmukaisia laskentamalleja. Tämä mahdollistaa sen, että eri yritykset – ja jopa saman konsernin eri yksiköt – käyttävät erilaisia laskentaperusteita, mikä voi vääristää raportoitujen päästöjen vertailukelpoisuutta. (Martínez-Torres 2024, 236–237.) Osa yrityksistä voi raportoida vastuullisesti koko arvoketjun vaikutuksista, mikä voi johtaa päällekkäiseen raportointiin ja ylikorostuneisiin lukuihin, jos sama vaikutus tulee ilmoitetuksi useaan kertaan eri toimijoiden raporteissa. Lisäksi esimerkiksi monet vastuullisuusraportoinnin mittarit perustuvat suhteellisiin tunnuslukuihin, jotka voivat antaa yksipuolisen tai kontekstistaan irrotetun kuvan yrityksen todellisista vaikutuksista (Wassénius ym. 2024, 213). Toimitusketjun eri osapuolten ristiriitaiset tai puutteelliset raportointikäytännöt voivat synnyttää järjestelmätason aukkoja, joissa kukaan ei kanna täyttä vastuuta tietyistä ympäristövaikutuksista, ja kokonaiskuva jää hajanaiseksi (Elliot ym. 2024, 6). Myös esimerkiksi biodiversiteettivaikutusten mittaaminen edellyttää pitkäaikaisten ekologisten vuorovaikutusten tunnistamista ja jäsentämistä, mikä vaikeuttaa yhteismitallista raportointia (Elliot ym. 2024, 1). Monimutkaisia vaikutuksia ja ilmiöitä saatetaan tyypistää raportoitavaan muotoon, joka ei välttämättä tee niille oikeutta. Yritysten mittausvalmiudet voivat aidosti vaihdella, eikä laskennan hajanaisuus aina perustu tarkoitukselliseen harhaanjohtamiseen. Toisistaan poikkeavat laskentaperusteet vaikeuttavat sidosryhmien mahdollisuuksia arvioida raporttien laatua ja vertailla toiminnan vaikutuksia eri yritysten välillä (Elliot ym. 2024, 2). Myös kokonaisvaikutusten arviointi sektori- ja järjestelmätasolla vaikeutuu (Wassénius ym. 2024, 212).

Näissä tilanteissa CSRD:n sääntelylogiikka kohtaa rajansa: se voi pakottaa yrityksen raportoimaan tietyt kategoriat, mutta ei riitä kattamaan kaikkia mittaamiseen liittyviä epävarmuuksia, erityisesti kun kyse on monimutkaisista tai pitkän aikavälin ympäristövaikutuksista. Vaikka ESRS-standardit edellyttävät, että raportoinnissa tuodaan esiin keskeiset epävarmuudet, oletukset ja laskentaperusteet (EU 2023/2772), niiden esittämisen tarkkaa laajuutta tai yksityiskohtaisuutta ei ole tarkasti määritelty. Tämä jättää yrityksille myös liikkumavaraa sen suhteen, miten läpinäkyvästi ne kuvaavat mittaamisen rajoitteita, mikä voi vaikuttaa raportoinnin vertailtavuuteen, selkeyteen ja viherpesun mahdollisuuteen. Koska mittarit nojaavat usein yrityksen itse määrittämiin oletuksiin, aikaväleihin ja arviointikriteereihin, niiden käyttöön liittyy tulkinnan vapautta, joka voi vaikuttaa tiedon läpinäkyvyyteen ja raportoinnin kokonaiskuvaan.

Yritysten raportointi voi rajoittua myös muilla sääntelyn mahdollistamilla perusteilla. Alho ja Ranta (2025, 11) tuovat esiin, että yrityksillä – erityisesti pienillä toimijoilla – voi olla vaikeuksia hallita koko arvoketjuaan ja tunnistaa sen ympäristövaikutuksia. Heidän mukaansa raportointivaatimusten täyttäminen edellyttää sekä osaamista että resursseja, joita ei kaikilta löydy. Tämä voi johtaa tilanteisiin, joissa yritykset joko tietämättömyyttään tai resurssipulan vuoksi tuottavat puutteellista tai harhaanjohtavaa tietoa. CSRD myös säilyttää NFRD:n aikaisen sääntelykohdan, jonka mukaan yritys voi jättää tiedon pois, jos sen julkaiseminen voisi aiheuttaa vakavaa haittaa liiketoiminnalle (EU 2022/2464). Tämä poikkeus on CSRD:ssä tiukennettu, mutta sen soveltaminen ei ole tarkasti rajattua. Baumüllerin ja Grbenicin (2021, 374) mukaan tämän periaatteen soveltaminen on jo aiemmin herättänyt epäselvyyksiä ja sen käytännön merkitys jää yhä epäselväksi. Heidän mukaansa riskinä on, että ilman selkeää "riittävän haitan" määrittelyä yritys voi käyttää tätä sääntöä välineenä epämiellyttävän ympäristötiedon poisjättämiseen. Tällöin raportin sisältö ei määräydy sen perusteella, mitkä vaikutukset ovat olennaisia, vaan sen mukaan, mitkä vaikutukset ovat liiketoiminnallisesti hallittavissa ja viestinnällisesti siedettäviä. Tämä horjuttaa olennaisuusperiaatteen uskottavuutta, koska periaatteen tulisi ohjata raportointia objektiivisesti sidosryhmien kannalta merkittäviin vaikutuksiin, ei yrityksen omiin intresseihin. Jos raportista voidaan jättää pois tietoa ilman tiukkaa dokumentointivelvoitetta tai ulkopuolista arviointia, raportoinnin merkityksellisyys heikkenee. Vastaavasti myös todenmukaisuus kärsii, kun esitetty tieto ei anna kokonaiskuvaa yrityksen vaikutuksista, vaan se toimii valikoivana ja osittaisena esityksenä.

CSRD:n ja ESRS:n vaatimukset muodostavat sisällöllisen kehyksen, jonka tarkoituksena on ohjata yrityksiä pois valikoivasta ja strategisesti ohjatusta raportoinnista kohti systemaattisempaa ja läpinäkyvämpää tiedonvälitystä. Suurin osa vaatimuksista on kuitenkin ehdollisia olennaisuudelle. Raportoitavan sisällön määrittely näyttäytyy edelleen yrityskeskeisenä prosessina, jossa sääntely tarjoaa kyllä reunaehdot mutta ei poista harkintavallan mahdollisuutta tarpeeksi. Tämän seurauksena sääntelyn kyky ehkäistä viherpesua nojaa hyvin vahvasti siihen, kuinka tarkasti se onnistuu ohjaamaan olennaisuuden määrittelyä ja rajaamaan tulkinnanvaraa, jota yritykset voivat hyödyntää strategisesti. CSRD:n ja ESRS:n vaatimukset voivat lisätä raportoinnin läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta, mutta ne eivät yksin riitä estämään viherpesun hienovaraisia muotoja, jos yritykset voivat edelleen kontrolloida tiedon sisältöä. Tiedon epäsymmetria säilyy, kun sisältö voi rakentua sen mukaan, mitä on liiketoiminnallisesti ja strategisesti edullista – ei sen mukaan, mikä tosiasia on olennaista ympäristön ja sidosryhmien kannalta.

3.3 Rakenteellinen yhdenmukaisuus

Raportointiprosessin vaihe "miten", viittaa tiedon muotoon, rakenteeseen ja esitystapaan – niihin keinoihin, joiden kautta raportti lopulta hahmottuu sidosryhmille. Yrityksillä on ollut merkittävä liikkumavara paitsi raportoinnin sisällöissä, myös siinä, miten ja millä mittareilla tietoa esitetään (Laine ym. 2022, 117). Tämä liikkumavara luo myös mahdollisuuksia viherpesulle. Raportti voi näyttää muodollisesti vakuuttavalta, mutta sen esitystapa saattaa ohjata huomiota, hämärtää ongelmakohtia tai luoda korostetun myönteisen vaikutelman. Vaikka raportin sisältö itsessään on relevanttia ja oikeaa, sen arviointi voi muuttua vaikeaksi – erityisesti niille sidosryhmille, joilla ei ole teknistä tai taloudellista asiantuntemusta. Raportoinnin esitystapa toimii ikään kuin “linssinä”, joka voi joko kirkastaa tai hämärtää raportoidun tiedon merkityksen ja pahimmillaan vääristää kokonaiskuvaa yrityksen ympäristövastuullisuudesta.

ESRS-standardit ohjaavat sitä, miten yritykset laativat CSRD-direktiivin mukaiset kestävyysraportit. ESRS 1 määrittelee pakollisen raportointirakenteen, jonka mukaan esimerkiksi olennaisiksi arvioidut ympäristövastuullisuusteemat (E1–E5) on esitettävä. ESRS 2 täydentää tätä kokonaisuutta antamalla tarkemmat vaatimukset yleisten tietojen esittämisestä ja varmistaa, että esitystapa on johdonmukainen ja vertailukelpoinen koko yrityskehässä. (EU 2023/2772.) Yhdenmukainen raportointitapa pyrkii siihen, että kaikki organisaatiot esittävät tietonsa samankaltaisella tavalla, mikä voi parantaa tiedon laatua erityisesti tarkkuuden, johdonmukaisuuden ja vertailtavuuden osalta (Laine ym. 2022, 184). Tämä ehkäisee tilannetta, jossa raportointi näyttäytyy hallittuna ja strategisesti suunniteltuna esityksenä sen sijaan, että se olisi objektiivinen ja tilivelvollisuuteen perustuva dokumentaatio.

Direktiivi velvoittaa, että yritysten tulee esittää kestävyystiedot digitaalisessa muodossa, joka on koneluettava ja yhteensopiva EU:n keskitetyn vastuullisuustietokannan (European Single Access Point, ESAP) kanssa (EU 2022/2464). Tämä helpottaa vastuullisuustietojen automaattista käsittelyä, vertailua ja analysointia. Tekninen muoto varmistaa, että kaikilla sidosryhmillä on pääsy samaan tietoon samoilla ehdoilla. Rakenteen vakiointi voi paljastaa vinoumat. Kun tieto esitetään standardoidussa muodossa, ei synny samanlaista mahdollisuutta siirtää painopistettä pois epämuukavista aiheista sijoittamalla ne esimerkiksi raportin loppuun, käyttämällä monitulkintaisia käsitteitä tai korostamalla visuaalisesti myönteisiä elementtejä. Tietoa ei voi enää jättää pois tai käsitellä summittaisesti pelkästään sen takia, että se ei sovi yrityksen strategiaan tavoitteisiin. Tämä edistää erityisesti raportoinnin ymmärrettävyyttä ja tarkastettavuutta, jotka ovat keskeisiä sidosryhmien arviointikyvyn kannalta ja samalla suoraan sidoksissa viherpesun mahdollisuuksiin.

Terminologian yhdenmukaistaminen on yksi CSRD:n keinoista parantaa raportoinnin arvioitavuutta. ESRS-standardit edellyttävät, että yritykset käyttävät EU-standardien mukaista sanastoa. Ympäristöaiheiden osalta tämä konkretisoituu esimerkiksi siinä, että määritellään täsmällisesti termit kuten "nettopäästövähennys" ja "ilmastostrategia". (EU 2023/2772.) Tämä rajoittaa yrityksiä käyttämästä viestinnällisesti edullisia, mutta sisällöllisesti epämääräisiä käsitteitä ilman tarkkaa määrittelyä. Raportointi muuttuu helpommin arvioitavaksi ja suhteutettavaksi, mikä on edellytys epäsymmetrian kaventamiselle. Kun kaikki yritykset raportoivat samojen osa-alueiden kautta ja saman terminologian puitteissa, myös ulkoisten sidosryhmien kyky tulkita ja arvioida raporttia voi parantua.

Rakenteellinen yhdenmukaisuus ei kuitenkaan yksin takaa sisällöllistä tasapainoisuutta. Elliotin ym. (2024, 2) mukaan mittareiden standardoinnin puute ja vaihtelevat olennaisuusnäkökulmat johtavat siihen, että yrityskohtaiset raportointikäytännöt vaikeuttavat tiedon tulkintaa ja vertailua, mikä voi heikentää raportoinnin uskottavuutta sidosryhmien näkökulmasta. Raportti voi olla muodollisesti oikeanlainen, mutta sen informaatioarvo jää yhä alhaiseksi. Vaikka ESRS-standardit pyrkivät harmonisoimaan raportointia ja tukemaan vertailukelpoista vastuullisuustietoa, säädös olennaisuusarvioinnista voi kaventaa tämän tavoitteen toteutumista. Vertailukelpoisuuden heikkeneminen on erityisen ongelmallista, koska juuri standardointi voisi toimia keinona estää viherpesua ja lisätä raportoinnin uskottavuutta. Kun raportointia ei voida vertailla johdonmukaisesti, sidosryhmät voivat tehdä virheellisiä arvioita yritysten ympäristöriskeistä ja vastuullisuussuoriutumisesta. Tämä ei vaaranna ainoastaan päätöksenteon informaatioympäristöä, vaan se heikentää myös raporttien läpinäkyvyyttä ja vähentää sidosryhmien luottamusta. (Martínez-Torres 2024, 227.) Myös pienemmät sidosryhmät voivat olla altavastajaan roolissa, jos heiltä puuttuu tekninen osaaminen raporttien tulkintaan. Näin tieto on periaatteessa läpinäkyvää mutta käytännössä epätasaisesti saavutettavaa, mikä ylläpitää käytännöllistä epäsymmetriaa sääntelyn teknisestä kehityksestä huolimatta.

Vaikka CSRD ja ESRS-standardit pyrkivät yhdenmukaistamaan raportointia ja terminologiaa, ne eivät kaikilta osin poista mahdollisuutta esittää tietoa strategisesti muotoillen. Yritykset voivat käyttää määriteltyjä termejä yleisellä tasolla siten, että niiden sisältö jää tulkinnanvaraiseksi. Esimerkiksi käsite "nettopäästövähennys" voidaan esittää ilman täsmällistä viittausta nykytilanteeseen tai tavoitteiden kvantifiointiin, jolloin käsitteen tekninen käyttö ei takaa sisällöllistä selkeyttä. Vaikka rakenteet ja termit ovat standardoitu, raportin kieli voi silti olla muotoiltu tarkoitushakuisesti. Standardit vaativat päästövähennystavoitteiden ilmoittamista, mutta eivät selkeästi ohjeista, kuinka konkreettisesti niiden eteneminen tai seuranta tulee kuvata.

Vastaavasti myös siirtymäsuunnitelmien ja päästövähennystavoitteiden muotoa ja mittareita koskeva tarkkuus jää osittain yrityksen harkintaan. (EU 2023/2772.) Tällöin tulevaisuuden ilmastotavoitteet voidaan esittää kunnianhimoisina mutta yleisellä tasolla ilman tarkkaa aikataulua, mittareita tai seurantamekanismeja. Yrityksillä on edelleen mahdollisuus myös käyttää visuaalisia ja rakenteellisia painotuksia – vaikkakin rajoitetummin kuin ennen. CSRD ja ESRS eivät säätele esimerkiksi kaavioiden sijoittelua, visuaalisia elementtejä ja esitysjärjestystä raportin vapaamuotoisissa osissa, kuten alussa olevissa tiivistelmissä tai johdon näkemyksiä esittelevissä teksteissä. (EU 2022/2464; EU 2023/2772.) Sääntely ei täysin poista mahdollisuutta, että yritys käyttää teknistä rakennetta suojaamaan omaa viestintävapauttaan: vaikka kaikki tiedot ovat oikeassa paikassa, niiden sisäinen painotus voi edelleen rakentua harkitusti. Esimerkiksi yritys voi kuvata energiatehokkuutta laajasti ja yksityiskohtaisesti, mutta käsitellä ympäristöriskejä ja epäonnistumisia vain pintapuolisesti. Tällainen valikoiva esitystapa ei välttämättä riko muodollisia sääntöjä, mutta voi silti johtaa vääristyneeseen kuvaan yrityksen vastuullisuudesta. Sääntelyn epätarkkuudet voivat siten heikentää raportoinnin selkeyttä, todenmukaisuutta ja merkityksellisyyttä sidosryhmien näkökulmasta.

Raportointirakenteen käytännön toimivuuteen liittyy vielä monia epäselvyyksiä. CSRD:n ja ESRS-standardien yhteensopivuus muiden kansainvälisten viitekehysten kanssa on yhä epävarmaa (Baumüller ja Grbenic 2021, 379). Tämä voi muodostaa haasteen erityisesti niille yrityksille, jotka toimivat useissa sääntelyjärjestelmissä ja joutuvat yhdistämään raportoinnissaan erilaisia vaatimuksia. Tämä epäyhtenäisyys voi heikentää raportoinnin vertailtavuutta ja ymmärrettävyyttä. Jos raportointikehykset eivät ole linjassa keskenään, vaarana on, että yritys joutuu painottamaan viestinnässään yhtä kehystä toisen kustannuksella, mikä voi johtaa valikoivaan ja epätasapainoiseen raportointiin.

CSRD ja ESRS-standardit pyrkivät tarjoamaan yhtenäisen rakenteen vastuullisuusraportoinnille, mutta tämä ei yksin takaa raportoinnin laadukkuutta. Raportoinnin vertailtavuus ja luotettavuus edellyttävät tiettyä yhdenmukaisuutta, mikä ei toteudu, jos olennaisuus perustuu liikaa yrityksen omaan harkintaan (Ruohonen & Kullas 2024, 452). Yritysten harkintavalta olennaisuuden määrittelyssä ja standardien osittainen tulkinnanvara mahdollistavat sen, että raportointi voi toteutua muodollisesti oikein mutta sisällöllisesti valikoivasti. Muodollinen yhdenmukaisuus ei siten sulje pois harhaanjohtavan tiedon riskiä, vaan voi jopa vahvistaa sitä, jos raporttia ei osata tulkita kriittisesti.

3.4 Ulkoinen varmennus

Vastuullisuusraportointi vähentää tyypillisesti sidosryhmien välistä tiedon epäsymmetriaa voimakkaammin silloin, kun raportoidut tiedot varmennetaan ulkoisesti (Cuadrado-Ballesteros ym. 2017, 1147). Ulkoinen varmennus onkin vaihe, jossa yrityksen valta tiedon hallinnasta altistuu ulkopuoliselle tarkastelulle. Varmennuksen rooli voidaan käsittää päämies–agentti-asetelman kautta: kun sidosryhmä (päämies) ei voi suoraan valvoa yritysjohdon (agentti) toimia, ulkoinen varmennus toimii välineenä tämän tiedon epäsymmetrian kaventamisessa. Sääntely lisää sidosryhmien käytettävissä olevaa tietoa ja asettaa rajoja yrityksen toimille, mikä vähentää riskiä siitä, että se toimisi päämiehen edun vastaisesti. (Ruohonen & Kullas 2024, 455–456.) Varmennus muodostaa vastuullisuusraportoinnin prosessissa erillisen ja kriittisen vaiheen, joka täydentää teknistä, sisällöllistä ja esityksellistä toteutusta. Se voi lisätä raportoinnin läpinäkyvyyttä ja uskottavuutta sekä vahvistaa sidosryhmien ja sijoittajien luottamusta yrityksen vastuullisuuteen. Se voi myös osaltaan edistää organisaation sitoutumista konkreettisiin toimiin esimerkiksi luontokadon hillitsemiseksi. (Elliot ym. 2024, 7; Laine ym. 2022, 118.)

CSRD-direktiivi tuo vastuullisuusraportoinnin kentälle merkittävän uudistuksen: se tekee kestävyystietojen varmennuksesta pakollista. ESRS-standardeissa korostetaan, että kaikkien raportoitujen tietojen taustalla tulee olla luotettavat lähteet, selkeät oletukset ja läpinäkyvät menetelmät, joiden avulla ulkopuolinen taho voi arvioida tiedon paikkansapitävyyttä. Varmennuskäytäntö ei kuitenkaan ole vielä täysin valmis, sillä tekniset yksityiskohdat ja mahdollinen varmennuksen laajentaminen ovat edelleen kehitteillä. Tällä hetkellä direktiivi määrää, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että yrityksen vastuullisuustiedot alustavasti varmennetaan ”rajoitetun varmuuden” (*limited assurance*) tasolla. Tämä tarkoittaa, että riippumaton varmennustaho arvioi raportin olevan olennaisilta osin paikkansapitävä eikä sisältävän merkittäviä virheitä tai puutteita. Komissio voi myöhemmin antaa delegoidun säädöksen, jolla varmennuksen taso voidaan nostaa ”kohtuulliseen varmuuteen” (*reasonable assurance*), joka vastaa jo taloudellisen tilinpäätöksen tarkkuustasoa. (EU 2022/2464; EU 2023/2772.) Rajoitetun varmuuden taso poikkeaa merkittävästi taloudellisessa tilinpäätöksessä käytetystä kohtuullisesta varmuudesta, eikä se välttämättä vastaa sidosryhmien odotuksia tiedon luotettavuudesta. Mikäli kestävyystiedot halutaan tulevaisuudessa asettaa samalle tasolle tilinpäätösinformaation kanssa, varmennuksen tasoa on nostettava. (Ruohonen ja Kullas 2024, 470.) Tämä väliaikainen rajoitetun varmennuksen taso voi tahattomasti vahvistaa vastuullisuusraportoinnin uskottavuutta enemmän kuin sen menetelmällinen perusta oikeuttaa. Puutteellinen todentaminen osaltaan luo mahdollisuuden

viherpesulle, ja varmennuksen suojaava vaikutelma voi vääristää sidosryhmien käsitystä siitä, kuinka heikosti tietoa on tosiasiallisesti todennettu.

Varmennuksen vaikuttavuus riippuu ratkaisevasti siitä, minkälaista tietoa varmentaja tarkastaa, millä menetelmillä ja millä resursseilla. Jos varmennukselle ei ole asetettu universaalia standardia, sen toteutustavat vaihtelevat esimerkiksi tarkastajan taustan, menetelmän ja kattavuuden mukaan. (Cuadrado-Ballesteros ym. 2017, 1141–1142.) Tällä hetkellä direktiivi antaa jäsenvaltioille oikeuden määrittää, mitkä tahot voivat toimia varmentajina (EU 2022/2464). Koska ohjeistus on vielä yleisluontoista, on jäsenvaltioilla vielä toistaiseksi oikeus käyttää kansallisia varmennusstandardeja (Ruohonen & Kullas 2024, 461). Varmennuskäytännöt voivatkin vaihdella jäsenvaltioiden välillä esimerkiksi tasoltaan tai toteutustavoiltaan. Yritykset voivat myös hakeutua kevyemmän varmennusvaatimuksen maahan tai valita varmentajan, jonka arviointikäytännöt ovat väljimmät. Tämä luo epäsymmetriaa sääntelytasolla, mikä puolestaan heijastuu raportointikäytäntöihin ja sidosryhmien kykyyn vertailla yritysten vastuullisuutta tasavertaisesti.

ESRS-standardit edellyttävät, että raportoitujen tietojen yhteydessä ilmoitetaan käytetyt lähteet, oletukset ja menetelmät, jotta tiedon paikkansapitävyyttä ja toistettavuutta voidaan arvioida (EU 2023/2772). Tämä vaatimus tukee läpinäkyvyyttä ja luo edellytyksiä todennettavuudelle.

Vastuullisuusraportointi sisältää kuitenkin paljon laadullisia kuvauksia, skenaarioita ja tulevaisuuteen suuntautuvia suunnitelmia, jotka ovat luonteeltaan lähtökohtaisesti vaikeammin todennettavia kuin taloudellisen raportoinnin osa-alueet (Hutton ym. 2003, 872; Fuhrmann ym. 2017, 373). Vaikka ESRS tunnustaa sekä kvantitatiivisen että kvalitatiivisen tiedon merkityksen, se ei anna selkeitä ohjeita siihen, miten vaikutukset tulisi konkretisoida tai mitata (EU 2023/2772). Ilman selkeää kontekstia laadullisen tiedon tarkkuus ja merkityksellisyys voivat jäädä epäselviksi ulkopuolisille arvioijille (Alho & Ranta 2025, 13). Osa raportoidusta tiedosta on myös epätäsmällistä tai puutteellista jo lähtökohtaisesti. Esimerkiksi jos Scope 3 -päästöjen arviointi perustuu laajoihin oletuksiin ja puutteelliseen dataan, koituu myös sen ulkopuolinen varmennus haastavaksi. ESRS-standardit edellyttävät, että yritys dokumentoi omat arviointiperusteensa, mutta ne eivät tarjoa varmentajalle aina objektiivisiä ulkopuolisia vertailukohtia. Näin varmennus nojaa usein yrityksen omaan aineistoon. (EU 2023/2772.) Tämä muodostaa merkittävän haasteen raportoinnin todennettavuudelle: jos ulkopuolinen varmentaja ei voi arvioida tiedon todenperäisyyttä, jää sidosryhmille vain yrityksen oma viesti ilman riippumatonta varmistusta. Näissä tilanteissa varmennuksen laatu ei heijasta raportin laadullista arvoa, vaan korkeintaan sen teknistä muotoa.

Varmennus voi olla vain niin hyvä kuin sen kohteena oleva raportti. Pelkkä varmennuksen olemassaolo ei automaattisesti vähennä tiedon epäsymmetriaa, vaan ratkaisevaa on sekä raportointi- että varmennusprosessin toteutustapa. Epäsymmetriaa voidaan aidosti kaventaa vain silloin, kun varmennus sisältää yksityiskohtaisten numeeristen tietojen tarkastelua ja varmentajan menetelmät sekä osaaminen on avoimesti kuvattu. (Fuhrmann ym. 2017, 392–393.) Vaikka CSRD ja ESRS pyrkivät raportoinnin läpinäkyvyyteen ja luotettavuuteen, sen tämänhetkinen muoto ei yksiselitteisesti takaa, että kaikki raportoidut tiedot olisivat ulkopuolisesti varmennettavissa (EU 2023/2772). Jos raportin sisältö on esitetty yleisellä tasolla, strategisilla linjauksilla ja ilman selkeitä mittareita, varmentajan keinot kyseenalaistaa väitteitä ovat rajalliset. Varmennus ei ole neutraali toimenpide, vaan se itsessään ohjaa käsitystä tiedon laadusta ja raportoinnin uskottavuudesta (Laine ym. 2022, 119). Varmennus on väline luottamuksen rakentamiseen, ja toisaalta se voi vahingossa myös legitimoida sellaista raportointia, joka ei ole aidosti läpinäkyvää tai informatiivista. Etenkin varmennuksen sääntelyn alkuvaiheen hajanaisuus voi luoda näitä ongelmia. Varmennus voi siten jopa vahvistaa epäsymmetriaa, kun sidosryhmät uskovat raporttiin enemmän kuin jos sitä ei olisi varmennettu ollenkaan.

4 Johtopäätökset ja tulevaisuuden näkymät

Tämän kandidaatintutkielman tavoitteena oli tarkastella, miten Euroopan unionin CSRD-direktiivin raportointivaatimukset voivat rajoittaa ympäristötiedon viherpesun mahdollisuuksia yritysraportoinnissa. Tutkimusongelma muotoiltiin seuraavasti: *Miten CSRD-direktiivin raportointivaatimukset voivat rajoittaa viherpesun mahdollisuuksia yritysraportoinnissa?* Lähtökohtana oli oletus tiedon epäsymmetriasta, joka tarkoittaa tilannetta, jossa yrityksellä on enemmän ja tarkempaa tietoa vastuullisuustoimistaan kuin ulkopuolisilla sidosryhmillä. Tässä epätasapainossa piilee riski viherpesulle, eli ympäristötiedon harhaanjohtavalle tai puutteelliselle esittämiselle. Tutkimus toteutettiin käsiteanalyttisellä lähestymistavalla, jonka avulla muodostettiin jäsenetty ymmärrys siitä, miten sääntely voi vaikuttaa raportointikäytäntöihin ja niiden laatuun. Tutkielman teoreettinen viitekehys rakentui kolmen keskeisen käsitteen varaan: tiedon epäsymmetria, viherpesu ja raportoinnin laadulliset ominaisuudet. Näiden avulla hahmoteltiin ne rakenteelliset ja sisällölliset tekijät, joiden kautta sääntely voi vaikuttaa raportointiin ja erityisesti sen harhaanjohtavuuden riskeihin. CSRD-direktiivin vaikutuksia arvioitiin vastuullisuusraportoinnin neljässä vaiheessa: kohderyhmien määrittelyssä, raportoitavassa sisällössä, raportin esitystavassa ja ulkoisessa varmennuksessa. Tarkastelu nojautui Deeganin ja Unermanin prosessimalliin, jota sovellettiin tutkimuskysymystä vastaavasti.

Tutkielman keskeinen havainto on, että CSRD-direktiivin rooli viherpesun ehkäisyssä perustuu ennen kaikkea siihen, miten sääntely muokkaa raportoinnin laatua rakenteellisella ja sisällöllisellä tasolla. Direktiivi ei pyri ainoastaan tiedon määrän kasvattamiseen, vaan sen tavoitteena on parantaa tiedon luotettavuutta, vertailukelpoisuutta ja ymmärrettävyyttä sidosryhmien näkökulmasta (ks. esim Baumüller & Grbenic, 2021). Tämä toteutuu muun muassa vakioitujen ESRS-standardien, kaksoisolennaisuusperiaatteen ja digitaalisesti yhtenäistetyn raportointimuodon kautta (ks. EU 2022/2464; EU 2023/2772). Samalla direktiivi pyrkii kaventamaan yritysten mahdollisuuksia valikoida tai muotoilla ympäristötietoa strategisesti. Siinä missä aiemmin yritykset saattoivat itse päättää, mitä tietoa ne raportoivat ja kenelle, CSRD luo selkeämmät puitteet, joiden sisällä tämä harkintavalta on rajatumpaa – mutta ei täysin poistunut.

Ensimmäinen analyysin vaihe liittyy raportoinnin kohdentamiseen, eli siihen, kenelle yritys vastuullisuustietoa tuottaa. CSRD:n myötä raportointivelvoitteet laajenevat kattamaan myös sellaiset sidosryhmät, joiden näkökulma ei perinteisesti ole ollut taloudellisesti merkityksellinen – kuten ympäristöjärjestöt, paikallisyhteisöt tai luonto itse. Kaksoisolennaisuusperiaate sekä vaatimus sidosryhmien huomioimisesta olennaisuusarviossa kaventavat mahdollisuuksia esittää

ympäristövastuullisuutta vain tiettyjen yleisöjen ehdoilla (ks. esim Mezzanotte, 2023). Kuitenkin koska sidosryhmien osallistaminen ei ole pakollista eikä sen toteutustapaa ole tarkasti määritelty, säilyy riski symbolisesta osallistamisesta (ks. esim Westphal 2023). Yritys voi täyttää muodolliset vaatimukset ilman, että se todella altistaa raportointinsa monipuoliselle sidosryhmäarvioinnille.

Toinen vaihe koskee raportoitavaa sisältöä. CSRD:n ja ESRS-standardien sisältövaatimukset rajoittavat yritysten mahdollisuuksia valita raportoivat teemat täysin vapaasti. Erityisesti ympäristöaiheita käsittelevät standardit E1–E5 asettavat velvoitteita, jotka kohdistuvat mm. ilmastonmuutokseen, saastumiseen ja biodiversiteettiin. Standardit sisältävät myös pakollisesti raportoitavia tietoja, jotka eivät ole riippuvaisia yrityksen tekemästä olennaisuusarviosta. Tämä lisää raportoinnin vertailukelpoisuutta ja vaikeuttaa tiedon tarkoituksenhakuista rajaamista. Samalla sääntely edellyttää laadullisen ympäristötiedon liittämistä mitattaviin tavoitteisiin, mikä voi rajoittaa pelkän narratiivisen viestinnän mahdollisuuksia. Toisaalta vaikutusperusteisen olennaisuuden käsitteen tulkinnanvaraisuus, raportointipoiikkeuksien mahdollisuus sekä mittausvalmiuksien vaihtelu jättävät edelleen liikkumatilaa strategisesti ohjatulle sisällönmuotoilulle – etenkin vaikeasti mitattavien ilmiöiden kohdalla (ks. esim Baumüller & Grbenic, 2021; Martínez-Torres, 2024).

Kolmas vaihe liittyy raportin rakenteeseen ja esitystapaan. CSRD ohjaa yrityksiä käyttämään vakioituja rakenteita ja terminologiaa, mikä lisää raporttien johdonmukaisuutta ja ymmärrettävyyttä. Digitaalinen muoto mahdollistaa tiedon koneellista käsittelyä ja vertailua, mikä vähentää muotovaihtelusta johtuvaa epäsymmetriaa. Yrityksillä kuitenkin säilyy edelleen mahdollisuus vaikuttaa viestinnän sävyyn ja painotuksiin – esimerkiksi visuaalisilla keinoilla tai retorisisilla korostuksilla. Vaikka rakenteellinen yhdenmukaisuus parantaa raporttien teknistä vertailukelpoisuutta, se ei yksin takaa sisällöllistä tasapainoisuutta (ks. esim Elliot, 2024). Muodollisesti oikea rakenne voi edelleen kätkeä puutteellista tai harhaanjohtavaa informaatiota, erityisesti jos sidosryhmillä ei ole valmiuksia tulkita raportin yksityiskohtia kriittisesti.

Viimeinen vaihe liittyy ulkoiseen varmennukseen. CSRD tuo vastuullisuusraportoinnin piiriin pakollisen varmennuksen, mikä lisää raporttien tarkastettavuutta ja sidosryhmien luottamusta. Varmennus tuo raportointiprosessiin ainoan ulkopuolisen arviointivaiheen, joka voi purkaa epäsymmetriaa tehokkaammin kuin sisäiset mekanismit (ks. esim Ruohonen & Kullas, 2024). Varmennuksen rajoituksena on kuitenkin sen laajuus: aluksi se toteutetaan "rajoitetun varmuuden" tasolla, eikä direktiivi vielä velvoita yksityiskohtaiseen laadullisten tietojen arviointiin. Lisäksi jäsenvaltioilla on vapaus määritellä, ketkä voivat toimia varmentajina, mikä voi johtaa kansalliseen

hajanaisuuteen. Strategiset suunnitelmat ja subjektiiviset kuvaukset voivat jäädä käytännössä varmuuden ulottumattomiin ja siten viherpesun mahdollisuus säilyy osin piilossa.

Tarkasteltaessa tutkimuksen kokonaisuutta voidaan todeta, että CSRD-direktiivi rakentaa selkeämmin säännellyn raportointikehyksen, joka pyrkii sekä vähentämään tiedon epäsymmetriaa että parantamaan raportoinnin laatua. Sääntelyn vaikutus viherpesun mahdollisuuksiin ei kuitenkaan ole yksiselitteinen. Vaikka raportointivelvoitteet tiukentuvat ja muotovaatimukset selkiytyvät, yrityksillä säilyy edelleen merkittävää harkintavaltaa monilla raportoinnin osa-alueilla (ks. esim Mezzanotte, 2023). Tätä liikkumatilaa voivat hyödyntää erityisesti ne toimijat, jotka pyrkivät vaikuttamaan sidosryhmien käsityksiin ilman sisällöllisesti vastuullisia toimenpiteitä (ks. esim Xu ym. 2023). CSRD ei siis poista viherpesun mahdollisuutta, mutta se siirtää sen ilmenemismuotoja aiempaa vaikeammin havaittaviksi. Viherpesu ei välttämättä tarkoita virheellistä tietoa tai suoranaista valehtelua, vaan se voi toteutua valikoivana osallistamisena tai yleisluontoisina lupauksina ilman konkretiaa (ks. esim Contreras-Pacheco & Claasen, 2017).

Tutkimuksen pohjalta voidaan tehdä myös laajempia johtopäätöksiä vastuullisuusraportoinnin sääntelyn vaikutuksista: Sääntely voi toimia tehokkaimmin silloin, kun se ulottuu raportoinnin teknisestä rakenteesta sisällön ja motiivien tasolle – eli kun se ei ainoastaan ohjaa, mitä raportoidaan, vaan myös rajoittaa, miten tietoa saa esittää (ks. Kurpierz & Smith, 2020). Laadulliset ominaisuudet, kuten todennettavuus ja ymmärrettävyys, ovat keskeisiä erityisesti ympäristötiedon kohdalla, jossa suuri osa tiedosta on monimutkaista, epätasuaista tai vaikeasti mitattavaa (ks. esim Martínez-Torres, 2024). Myös ulkoisen varmuuden rooli nousee keskeiseksi sääntelyn uskottavuuden ja tiedon läpinäkyvyyden varmistamisessa (ks. esim Ruohonen & Kullas, 2024).

Tutkimuksen rajoitteena on se, että se ei sisällä empiiristä aineistoa, eikä tarkastele yksittäisten yritysten raportointikäytäntöjä. Tutkimus perustuu teoreettiseen tarkasteluun ja sääntelydokumenttien analyysiin, minkä vuoksi sen johtopäätökset ovat ensisijaisesti käsitteellisiä ja soveltuvat jäsenyksiksi tulevalle tutkimukselle. Jatkotutkimuksen kannalta kiinnostavia suuntia voisivat olla esimerkiksi empiirinen analyysi siitä, miten yritykset tosiasiallisesti soveltavat kaksoisolennaisuusperiaatetta ja minkälaista sidosryhmävuorovaikutusta ne kuvaavat raporteissaan. Lisäksi olisi hyödyllistä tarkastella vertailevasti eri toimialojen raportointikäytäntöjä ja arvioida, missä määrin CSRD vaikuttaa raportoinnin laatuun tai viherpesun ilmenemismuotoihin eri sektoreilla. Myös tilastollinen selvitys raportoinnin todennettavuuden ja kolmannen osapuolen varmuuden vaikutuksesta sidosryhmien luottamukseen tai sijoittajapäätöksiin tarjoaisi tärkeää lisätietoa sääntelyn vaikuttavuudesta.

Lähteet

- Akerlof, George A. (1970) The Market for “Lemons”: Quality Uncertainty and the Market Mechanism. *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. 84 (3), 488–500.
- Alho, Eeva – Ranta, Riia (2025) *Challenges and support needs in the sustainability reporting of companies*. Publications of the Ministry of the Environment 2025:6. Ympäristöministeriö. <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-380-5>>, haettu 10.3.2025
- Baumüller, Josef – Grbenic, Stefan O. (2021) Moving from Non-Financial to Sustainability Reporting: Analyzing the EU Commission’s Proposal for a Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). *Facta Universitatis: Series Economics and Organization*, Vol. 18 (4), 369–381.
- Cho, Seong Y. – Lee, Cheol – Pfeiffer, Ray J. (2013) Corporate social responsibility performance and information asymmetry. *Journal of Accounting and Public Policy*, Vol. 32 (1), 71–83.
- Christensen, Hans B. – Hail, Luzi – Leuz, Christian (2021) Mandatory CSR and sustainability reporting: economic analysis and literature review. *Review of Accounting Studies*, Vol. 26 (3), 1176–1248.
- Contreras-Pacheco, Orlando E. – Claasen, Cyrlene (2017) Fuzzy reporting as a way for a company to greenwash: perspectives from the Colombian reality. *Problems and Perspectives in Management*, Vol. 15 (2), 525–535.
- Cort, Todd – Esty, Daniel (2020) ESG Standards: Looming Challenges and Pathways Forward. *Organization & Environment*, Vol. 33 (4), 491–510.
- Cuadrado-Ballesteros, Beatriz – Martínez-Ferrero, Jennifer – García-Sánchez, Isabel María (2017) Mitigating information asymmetry through sustainability assurance: The role of accountants and levels of assurance. *International Business Review*, Vol. 26 (6), 1141–1156.
- Delmas, Magali A. – Burbano, Vanessa Cuerel (2011) The Drivers of Greenwashing. *California Management Review*, Vol. 54 (1), 64–87.
- EC 2011 Euroopan komissio. (2011) *Uudistettu EU:n strategia 2011–2014 yritysten yhteiskuntavastuusta*. (COM/2011/0681 final). Euroopan komissio, Bryssel. <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52011DC0681>>, haettu 15.3.2025.
- EFRAG (2022) *Quality of Information – Conceptual Guidelines for Standard-Setting*. Working paper. European Financial Reporting Advisory Group. <<https://www.efrag.org/sites/default/files/sites/webpublishing/SiteAssets/Appendix%202.7%20-%20WP%20on%20draft%20ESRG%20.pdf>>, haettu 5.3.2025.

- Elliot, Viktor – Jonäll, Kristina – Paananen, Mari – Bebbington, Jan – Michelon, Giovanna (2024) Biodiversity reporting: standardization, materiality, and assurance. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, Vol. 68, artikkeli 101435.
- EU 2014/95 Euroopan unioni. (2014) Direktiivi (EU) 2014/95 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi yritysten yhteiskuntavastuun raportoinnista (NFRD). <<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/95/oj>>, haettu 5.3.2025.
- EU 2020/852 Euroopan unioni. (2020) Asetus (EU) 2020/852 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus kestävyttä edistävien sijoitusten määrittämisestä. <<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj>>, haettu 20.3.2025.
- EU 2022/2464 Euroopan unioni. (2022) Direktiivi (EU) 2022/2464 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi yritysten kestävyysraportoinnista (CSRD). <<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj>>, haettu 20.3.2025.
- EU 2023/2772 Euroopan unioni. (2023) Komission delegoitu asetus (EU) 2023/2772 Euroopan kestävyysraportointistandardeista (ESRS). <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_del/2023/2772/oj>, haettu 20.3.2025.
- ESA (2023) European Supervisory Authorities. *Call for Evidence on Better Understanding Greenwashing*. <https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esas_call_for_evidence_on_greenwashing.pdf>, haettu 15.3.2025.
- ESMA (2021). *Letter from ESMA to Mairead McGuinness, Commissioner – Financial Services, Financial Stability and Capital Markets Union*. European Securities and Markets Authority. <<https://perma.cc/TQD3-PG4B>>, haettu 9.3.2025.
- Fuhrmann, Stephan – Ott, Christian – Looks, Elisabeth – Guenther, Thomas W. (2017) The contents of assurance statements for sustainability reports and information asymmetry. *Accounting and Business Research*, Vol. 47 (4), 369–400.
- Gunningham, Neil (2009) Shaping corporate environmental performance: a review. *Environmental Policy and Governance*, Vol. 19 (4), 215–231.
- Ho, Kung-Cheng – Xu, Xin – Shen, Xixi – Yu, Jinxin (2024) Does better CSR disclosure minimise the problem of asymmetric financial reporting? The role of market supervision. *Revista Española de Financiación y Contabilidad*, Vol. 53 (1), 99–122.
- Huang, Rongbing – Xie, Xiaojun – Zhou, Huifen (2022) ‘Isomorphic’ behavior of corporate greenwashing. *Chinese Journal of Population Resources and Environment*, Vol. 20 (1), 29–39.

- Hutton, Amy P. – Miller, Gregory S. – Skinner, Douglas J. (2003) The role of supplementary statements with management earnings forecasts. *Journal of Accounting Research*, Vol. 41 (5), 867–890.
- Kula, Emilee (2024) Environmental, Social, and Governance (ESG) Reporting: Attempting to Bridge the Gap on Reporting Standards and the Need for Uniform Standards. *Penn State Journal of Law & International Affairs*, Vol. 12 (1), 109–131.
<<https://elibrary.law.psu.edu/jlia/vol12/iss1/4/>>, haettu 15.3.2025.
- Kurpierz, John Richard – Smith, Ken (2020) The greenwashing triangle: adapting tools from fraud to improve CSR reporting. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, Vol. 11 (6), 1075–1093.
- Laine, Matias – Tregidga, Helen – Unerman, Jeffrey (2022) *Sustainability Accounting and Accountability*. 3. p. Routledge, London.
- Lokuwaduge, Chitra Sriyani De Silva – Heenetigala, Kumudini (2017) Integrating Environmental, Social and Governance (ESG) Disclosure for a Sustainable Development: An Australian Study. *Business Strategy and the Environment*, Vol. 26 (4), 438–450.
- Lopatta, Kerstin – Buchholz, Frerich – Kaspereit, Thomas (2016) Asymmetric Information and Corporate Social Responsibility. *Business & Society*, Vol. 55 (3), 458–488.
- Lyon, Thomas P. – Montgomery, A. Wren (2015) The Means and End of Greenwash. *Organization & Environment*, Vol. 28 (2), 223–249.
- Martínez-Torres, Virginia (2024) Regulatory developments on sustainability issues in light of Delegated Regulation (EU) 2023/2772 (ESRS). *Review of European and Comparative Law*, Vol. 58 (3), 223–239.
- Mason, Michael (2004) *The new accountability: environmental responsibility across borders*. Taylor & Francis Group, Lontoo.
- Mezzanotte, Félix E. (2023) Corporate sustainability reporting: double materiality, impacts, and legal risk. *The Journal of Corporate Law Studies*, Vol. 23 (2), 633–663.
- Michelon, Giovanna – Rodrigue, Michelle (2015) Demand for CSR: Insights from Shareholder Proposals. *Social and Environmental Accountability Journal*, Vol. 35 (3), 157–175.
- Morsing, Mette – Schultz, Majken (2006) Corporate social responsibility communication: stakeholder information, response and involvement strategies. *Business Ethics: A European Review*, Vol. 15 (4), 323–338.
- Neilimo, Kari – Näsi, Juha (1980) *Nomoteettinen tutkimusote ja suomalainen yrityksen taloustiede: tutkimus positivismin soveltamisesta*. Yrityksen taloustieteen ja yksityisoikeuden laitoksen julkaisuja: Tutkielmia ja raportteja. Tampereen yliopisto, Tampere.

- Puusa, Anu (2008) *Käsiteanalyysi tutkimusmenetelmänä*. Premissi, nro 4, 36–43.
- Rogge, Ebbe – Ohnesorge, Lara (2022) The Role of ESG Rating Agencies and Market Efficiency in Europe’s Climate Policy. *Hastings Environmental Law Journal*, Vol. 28 (2), 113–147.
- Ruiz-Blanco, Silvia – Romero, Silvia – Fernandez-Feijoo, Belen (2022) Green, blue or black, but washing – What company characteristics determine greenwashing? *Environment, Development and Sustainability*, Vol. 24 (3), 4024–4045.
- Ruohonen, Janne – Kullas, Helmi (2024) The Assurance of Corporate Sustainability Reports and the Renewed Role of Certified Auditors. *European Company and Financial Law Review*, Vol. 21 (3–4), 442–471.
- Srisathan, Wutthiya Aekthanate – Naruetharadhol, Phaninee (2025) Exploring moral hazard and adverse selection in the context of greenwashing and organic product consumption. *Journal of Retailing and Consumer Services*, Vol. 84, Artikkele 104203.
- Tregidga, Helen – Laine, Matias (2021) Stand-alone and integrated reporting. Teoksessa: *Routledge Handbook of Environmental Accounting*, toim. Jan Bebbington – Carlos Larrinaga – Brendan O’Dwyer, 108–124. Routledge, Lontoo.
- Trites, Gerald (2024) *Beyond sustainability reporting: the pathway to corporate social responsibility*. Business Expert Press, New York.
- Walker, Kent – Wan, Fang (2012) The harm of symbolic actions and green-washing: Corporate actions and communications on environmental performance and their financial implications. *Journal of Business Ethics*, Vol. 109 (2), 227–242.
- Wassénus, Emmy – Crona, Beatrice – Quahe, Sasha (2024) Essential environmental impact variables: A means for transparent corporate sustainability reporting aligned with planetary boundaries. *One Earth*, Vol. 7 (2), 211.
- Westphal, James D. (2023) Systemic symbolic management, corporate social responsibility, and corporate purpose: A cautionary tale. *Strategy Science*, Vol. 8 (2), 221–232.
- World Commission on Environment and Development. (1987) *Our Common Future*. Oxford University Press, Oxford.
- World Economic Forum. (2025) *Global Risks Report 2025*. 20. p. World Economic Forum, Geneve. <<https://www.weforum.org/reports/global-risks-report-2025/>>, haettu 20.4.2025.
- Xu, Wei – Li, Mingzhu – Xu, Sen (2023) Unveiling the “Veil” of information disclosure: Sustainability reporting “greenwashing” and “shared value”. *PLOS ONE*, Vol. 18 (1), e0279904. <<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0279904>>, haettu 17.3.2025.